

Romowie i Wędrowcy

„(...) w wyniku burzliwej historii i ciągłego wysiedlania społeczność romska stała się specyficznym rodzajem narażonej mniejszości znajdującej się w trudnej sytuacji... Zgodnie ze stanowiskiem [Europejskiego] Trybunału [Praw Człowieka] w poprzednich sprawach, z tego powodu grupa ta wymaga specjalnej ochrony...”

([D.H. i Inni przeciwko Republice Czeskiej](#), skarga nr 57325/00, Wielka Izba wyrok z dnia 13 listopada 2007, § 182). |

„Art. 14 [[Europejskiej](#)] [Konwencji \[Praw Człowieka\]](#) zabrania dyskryminacji w korzystaniu z praw i wolności określonych w Konwencji, jednocześnie art. 1 Protokołu Nr 12 [do Konwencji] powiększa ten zakres o ochronę „każdego prawa przewidzianego prawem”. Tym samym wprowadza ogólny zakaz dyskryminacji.” ([Sejdić i Finci przeciwko Bośni i Hercegowinie](#), Wielka Izba wyrok z dnia 22 grudnia, § 53).

Prawo do życia i zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania (art. 2 i 3 Konwencji)

Ataki na wioski romskie, niszczenie gospodarstw domowych i mienia

[Moldovan \(nr 2\) i Inni przeciwko Rumunii](#)

12 lipca 2005 roku

We wrześniu 1993 roku trzech romskich mężczyzn zostało zaatakowanych w wiosce Hădăreni przez liczny tłum nieromskich mieszkańców razem z lokalnym dowódcą policji i kilkoma funkcjonariuszami, w wyniku czego jeden z nich poniósł śmierć na skutek spalenia, pozostałych dwóch zostało pobitych na śmierć. Skarżący zarzucili, że policja zachęcała tłum do zniszczenia mienia innych Romów: łącznie 13 romskich domów w wiosce zostało całkowicie zniszczonych. Wypędzeni ze swojej wioski i domów, skarżący byli zmuszeni do stłoczenia się w uwłaczających warunkach – piwnicach, kurnikach, stodołach. W wyniku pozwów złożonych przez skarżących, po dziesięciu latach niektórym z nich przyznano odszkodowania.

Trybunał nie mógł zbadać skargi skarżących na zniszczenie ich domów i mienia lub ich wydalenie z wioski, ponieważ wydarzenia te miały miejsce we wrześniu 1993 roku, przed ratyfikacją Konwencji przez Rumunię w czerwcu 1994 roku. Jednakże stwierdził naruszenie odnośnie skargi skarżącego na warunki, w jakich następnie musieli mieszkać i zauważył, że pochodzenie etniczne skarżącego miało decyzyjny wpływ na nadmierną długość i wynika postępowania krajowego. W szczególności Trybunał stwierdził tym samym, że:

- doszło do **naruszenia art. 3** (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) Konwencji;
- wystąpiło trwałe **naruszenie art. 8** Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego).
- nie doszło do **naruszenia art. 6 ust. 1** Konwencji (dostęp do sądu).
- doszło do **naruszenia art. 6 ust. 1** (prawo do sprawiedliwego rozpoznania sprawy) ze względu na długość postępowania.
- doszło do **naruszenia art. 14** Konwencji (zakaz dyskryminacji) **w związku z art. 6 ust. 1 i art. 8.**

Zob. również: **Moldovan (nr 1) i Inni przeciwko Rumunii**, wyrok (polubowne załatwienie sprawy) z dnia 5 lipca 2005 roku; **Lăcătuș i Inni przeciwko Rumunii**, wyrok z dnia 13 listopada 2012 roku (dotyczy ataku na romski dom w wiosce we wrześniu 1993 roku przez nieromski tłum i lokalną policję, w trakcie którego jego konkubina i ojciec zostali przez tłum pobici na śmierć).

Gergely przeciwko Rumunii i Kalanyos i Inni przeciwko Rumunii

26 kwietnia 2007 roku

Sprawy te dotyczyły spalenia domów należących do romskich mieszkańców wioski przez ludność lokalną, nieodpowiednich warunków życia ofiar i nieudolność władz w zapobieżeniu ataku i podjęcia skutecznego śledztwa, pozbawiając skarżących ich prawa do wniesienia powództwa celem stwierdzenia odpowiedzialności i naprawienia szkód.

Trybunał zadecydował o wykreśleniu sprawy z listy spraw w wyniku deklaracji Rządu rumuńskiego, w której potwierdził, że doszło do naruszenia art. 3, 6, 8, 13 i 14 Konwencji i zobowiązał się do zapłaty odszkodowania każdemu skarżącemu, oraz do przyjęcia pewnych środków ogólnych dotyczących systemu sądownictwa, edukacji, programów budownictwa społecznego, które miałyby zostać skierowane na zwalczanie dyskryminacji Romów w regionie i obejmować ich stymulację do udziału w życiu gospodarczym, społecznym, naukowym, kulturalnym i politycznym lokalnej społeczności, wspieranie pozytywnych zmian opinii publicznej odnośnie Romów oraz zapobieganie konfliktom prowadzącym do przemocy i ich rozwiązywanie.

Zob. również: **Tănase i Inni przeciwko Rumunii**, wyrok (skreślony) z dnia 26 maja 2009 roku

Costică Moldovan i Inni przeciwko Rumunii

15 lutego 2011 roku (decyzja o niedopuszczalności)

Sprawa dotyczyła trudności związanych z wykonaniem¹– ogólnych środków – wyroku sprawy **Moldovan (nr 2) i Inni przeciwko Rumunii** z dnia 12 lipca 2005 roku (zob. powyżej).

Trybunał uznał skargę za **niedopuszczalną**. Zauważył w szczególności, że nie posiada jurysdykcji do zweryfikowania, czy a Umawiające Strony wywiązały się z zobowiązań nałożonych wyrokiem Trybunału.

Zob. również: **Moldovan i Inni przeciwko Rumunii**, niedopuszczalność decyzji z 17 kwietnia 2012 roku

¹ Na mocy art. 46 (moc obowiązująca oraz wykonanie wyroków) Konwencji, Komisja Ministrów (KM), ramię wykonawcze Rady Europy, nadzoruje wykonanie wyroków Trybunału. Dalsze informacje o procesie implementowania oraz o postępach w sprawach czekających na wykonanie nadzoru przez KM można znaleźć na stronie internetowej Departamentu wykonania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka: www.coe.int/t/dghl/monitoring/execution/default_EN.asp

Burlya i Inni przeciwko Ukrainie

6 listopada 2018 roku

Skarżący, obywatele Ukrainy pochodzenia romskiego, podnosili, że byli zmuszeni do ucieczki ze swoich domów w wiosce w regionie Odessa w związku z ostrzeżeniami o antyromskich atakach. Skarga dotyczyła w szczególności ataku na domy skarżących. Skarżący wskazywali, że władze były współwinnne lub przynajmniej nie zapobiegły atakowi lub nie przeprowadziły skutecznego śledztwa.

Trybunał uznał, że doszło do **naruszenia art. 8** (prawo do poszanowania mieszkania) Konwencji **w powiązaniu z art. 14** (zakaz dyskryminacji). Stwierdził również, że doszło do dwóch **naruszeń art. 3** (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania / braku skutecznego dochodzenia) Konwencji, **w powiązaniu z art. 14** w stosunku do skarżących, którzy byli w domu w czasie tych wydarzeń. Trybunał zauważył w szczególności, że działania policji, która postanowiła nie chronić skarżących, ale poradziła im uciekać przed pogromem - oraz fakt, że wydarzenia te obejmowały wtargnięcie i plądrowanie domów przez tłum inspirowany nastrojami skierowanymi przeciwko Romom - stanowiły obrazę godności skarżących na tyle poważną, że można ją zakwalifikować jako poniżające traktowanie. Ponadto, pomimo wyraźnych dowodów na to, że atak był wymierzony w członków określonej grupy etnicznej, był on badany jako zwykłe zamieszki; nie było dowodów na to, że władze zbadały antyromskie uprzedzenia jako prawdopodobny motyw przestępstwa.

Rany postrzałowe podczas przesłuchania lub próby aresztowania przez policję

Nachova i Inni przeciwko Bułgarii

6 lipca 2005 roku (Wielka Izba)

Sprawa dotyczyła zabójstwa krewnych skarżącego, oboje w wieku 21 lat, przez uzbrojonego policjanta, który podjął próbę ich zatrzymania. Skarżący zarzucili w szczególności, że ich krewnych pozbawiono życia z naruszeniem art. 2 (prawo do życia) Konwencji, w konsekwencji wadliwego prawa i praktyki, która dopuszczała użycie siły bez wystąpienia absolutnej konieczności. Następnie zarzucili, że uprzedzenia i wrogie nastawienie wobec osób romskiego pochodzenia, odegrały znaczną rolę w wydarzeniach, w których ostatecznie doszło do postrzału oraz w zaniechaniu przeprowadzenia efektywnego śledztwa w świetle art. 14 (zakaz dyskryminacji) Konwencji w związku z proceduralnym aspektem art. 2.

Trybunał przyjął, że doszło do **naruszenia art. 2** Konwencji (prawo do życia) odnośnie śmierci krewnych skarżącego. Przyjął również, że doszło do **naruszenia art. 2** Konwencji w tym zakresie, że władzom nie udało się przeprowadzić skutecznego śledztwa w sprawie tych zabójstw. Odnośnie kwestii, że zabójstwa były umotywowane rasowo, odbiegając od wniosków Izby², Wielka Izba nie stwierdziła za ustalone, że rasistowska postawa miała duży wpływ na śmierć krewnych skarżącego. W związku z tym doszło do **naruszenia art. 14** Konwencji w zakresie materialnej części art. 2. Ostatecznie, odnośnie faktu, czy zostało przeprowadzone właściwie śledztwo w celu wykrycia rzekomych rasistowskich motywów zbrodni, Wielka Izba stwierdziła, że władze nie wypełniły swojego obowiązku podjęcia wszelkich możliwych środków celem wykrycia, czy w tych wydarzeniach wystąpiła dyskryminacja, co stanowiło naruszenie **art. 14 łącznie z aspektem proceduralnym art. 2**.

Guerdner i Inni przeciwko Francji

17 kwietnia 2014 roku

Sprawa dotyczyła śmierci członka rodziny skarżącego, który został zatrzymany, a następnie postrzelony przez żandarma w czasie próby ucieczki.

² *Natchova i Inni przeciwko Bułgarii*, wyrok (Izby) z 26 lutego 2004 roku. Dnia 21 maja 2004 roku Rząd Bułgarii wniósł o rozpatrzenie sprawy przez Wielką Izbę na mocy art. 43 Konwencji i 73 Regulaminu Trybunału. Panel Wielkiej Izby zaakceptował wniosek dnia 7 lipca 2004 roku.

Trybunał stwierdził, że doszło do **naruszenia art. 2** (prawo do życia) Konwencji mając na uwadze krajowe ramy prawne regulujące wykorzystanie środków przymusu oraz, że nastąpiło **naruszenie art. 2** ze względu na użycie środków przymusu. Trybunał przyjął, że nie doszło do **naruszenia art. 2** Konwencji w zakresie śledztwa władz w sprawie śmierci.

Podobne sprawy:

Vasil Sashov Petrov przeciwko Bułgarii

10 czerwca 2010 roku

Soare i Inni przeciwko Rumunii

22 lutego 2011 roku

Warunki osadzenia

V.M. i Inni przeciwko Belgii (nr 60125/11)

7 lipca 2015 roku – sprawa została przekazana Wielkiej Izbie w grudniu 2015 roku

Sprawa rodziny obywateli serbskich o romskich korzeniach poszukujących azylu w Belgii dotyczyła warunków w ośrodkach dla uchodźców. Skarżący zarzucili w szczególności że w Belgii doświadczyli nieludzkich i poniżających warunków bytowych które, *inter alia*, przyczyniły się do śmierci ich najstarszej córki.

Wielka Izba stwierdziła, że skarga powinna zostać **wykreślona z listy spraw Trybunału** zgodnie z art. 37 Konwencji (skreślenie skargi z listy). Uznał w szczególności, że skarżący, którzy powrócili do Serbii z ich własnej woli, nie utrzymywali kontaktu ze swoim adwokatem. Nie wypełniali obowiązku informowania o swoim miejscu zamieszkania, nie kontaktowali się ze swoim prawnikiem w żaden inny sposób. Nic nie wskazywało, że warunki, w których skarżąca żyła w Serbii, były na tyle niekorzystne, że uniemożliwiły jej utrzymywanie przez tak długi czas dowolnej formy kontaktu ze swoim prawnikiem, w razie konieczności nawet przez osobę trzecią. Wielka Izba w związku z tym uznała, że można przyjąć, że skarżąca straciła zainteresowanie wynikiem postępowania i nie kontynuowała procedury rozpatrywania skargi.

Śmierć w zakładach opieki medyczno-socjalnej

Centrum prawne w imieniu Valentina Câmpeanu przeciwko Rumunii

17 kwietnia 2014 roku (Wielka Izba)

Sprawa dotyczyła śmierci młodego mężczyzny pochodzenia romskiego – który był nosicielem wirusa HIV i cierpiał na ciężkie upośledzenie umysłowe – w szpitalu psychiatrycznym. Skargę w jego imieniu złożyła organizacja pozarządowa (NGO).

Trybunał stwierdził, że mając na względzie szczególne okoliczności sprawy poważną naturę zarzutów, NGO postanowiła reprezentować młodego mężczyznę, pomimo że organizacja nie ucierpiała wskutek naruszenia Konwencji.

Trybunał przyjął, że doszło do **naruszenia art. 2** Konwencji (prawo do życia) zarówno w aspekcie materialnym jak i proceduralnym. Uznał w szczególności, że: Valentin Câmpeanu był umieszczany w placówkach medycznych, które nie były dostatecznie wyposażone, aby umożliwić zapewnienie właściwej opieki w jego sytuacji; był przenoszony z jednej placówki do kolejnej bez właściwej diagnozy; władze nie dopilnowały sposobu jego leczenia lekami przeciwwirusowymi. Władze, świadome trudnej sytuacji – brak personelu, niewystarczająca ilość pożywienia i brak ogrzewania – w szpitalu psychiatrycznym, gdzie został umieszczony, bezzasadnie naraziły jego życie na niebezpieczeństwo.

Ponadto, nie przeprowadzono efektywnego śledztwa w sprawie okoliczności jego śmierci. Trybunał również stwierdził **naruszenie art. 13** (prawo do skutecznego środka odwoławczego) Konwencji **w związku z art. 2**, rozważając, że Rumunia nie przewidziała adekwatnego mechanizmu przyznawania zadośćuczynienia osobom z upośledzeniem umysłowym twierdzącym, że były ofiarami w świetle art. 2.

Śmierć w wyniku podpalenia

Fedorchenko i Lozenko przeciwko Ukrainie

20 września 2012 roku

Skarżący zarzucił w szczególności, że pięcioro jego krewnych zmarło w pożarze domu, a władze krajowe nie przeprowadziły skrupulatnego i skutecznego śledztwa co do okoliczności ich śmierci i znacznego udziału policji w podpaleniu. Następnie zarzucili, że zbrodnia miała podłoże rasowe ze względu na ich romskie pochodzenie etniczne.

Trybunał stwierdził, że śledztwo dotyczące śmierci krewnych skarżącego nie było przeprowadzone w sposób skuteczny i stwierdził, że w związku z tym doszło do **naruszenia gwarancji proceduralnych art. 2** Konwencji (prawo do życia) Następnie, ze względu na brak wystarczających dowodów orzekł, że nie doszło do naruszenia gwarancji materialnych **art. 2**. Ostatecznie, zauważając szczególności, że nie przedstawiono dowodów na przeprowadzenie skutecznego śledztwa wyjaśniającego, czy zbrodnia miała podłoże rasowe, Trybunał stwierdził, że doszło do **naruszenia art. 14** (zakaz dyskryminacji) Konwencji w **związku z** aspektem proceduralnym **art. 2**.

Śmierć w trakcie zatrzymania policyjnego lub w areszcie

Anguelova przeciwko Bułgarii

13 czerwca 2002 roku

Sprawa dotyczyła śmierci siedemnastoletniego syna skarżącej, do której doszło podczas aresztu policyjnego, w wyniku zatrzymania podczas próby kradzieży. Skarżąca zarzuciła że do śmierci jej syna doszło w wyniku złego traktowania przez funkcjonariuszy policji, którzy nie zapewnili pokrzywdzonemu odpowiedniej pomocy medycznej oraz, że władze krajowe nie przeprowadziły efektywnego śledztwa, ponieważ aresztowanie jej syna było bezprawne, a jej nie przysługiwał żaden skuteczny środek odwoławczy, a także doszło do dyskryminacji umotywowanej romskim (cygańskim) pochodzeniem jej syna.

Trybunał przyjął, że doszło do **naruszenia art. 2** Konwencji (prawo do życia) ze względu na śmierć syna skarżącego, w zakresie zaniedbań, których dopuściły się władze bułgarskich polegające na braku udzielenia mu niezwłocznej opieki medycznej oraz odnośnie obowiązku Bułgarii do przeprowadzenia skutecznego śledztwa. W szczególności za nieprawdopodobne uznał wyjaśnienia Rządu Bułgarii dotyczące śmierci syna skarżącej, postępowaniu brakowało obiektywności i rzetelności, co było przyczyną która w znaczny sposób podważyła ich szanse na ustalenie przyczyny śmierci oraz znalezienie osób odpowiedzialnych. Trybunał przyjął, że doszło do **naruszenia art. 3** Konwencji (zakaz nieludzkiego lub poniżającego traktowania) oraz **art. 5** (prawo do wolności i bezpieczeństwa) oraz **naruszenie art. 13** (prawo do skutecznego środka odwoławczego) Konwencji. Ostatecznie Trybunał stwierdził, że doszło do **naruszenia art. 14** (zakaz dyskryminacji) Konwencji: skargi skarżącej, że nastawienie funkcjonariuszy policji i organów śledczych wobec jej syna jako Roma/Cygana stanowiło decyzyjny czynnik w ich podejściu do sprawy i podejmowanych działaniach, były oparte na przekonujących argumentach. Jednakże fakt ten nie został stwierdzony ponad wszelką wątpliwość.

Ognyanova i Choban przeciwko Bułgarii

23 lutego 2006 roku

De facto mąż pierwszej skarżącej i syn drugiej skarżącej – obywatel Bułgarii romskiego pochodzenia – został zatrzymany ze względu na podejrzenia o wzięcie udziału w licznych kradzieżach i włamaniach, a następnie aresztowany. Następnego dnia podczas przesłuchania wypadł z okna na trzecim piętrze posterunku policji, gdzie był przetrzymywany. Został zabrany do szpitala i umarł kolejnego dnia. Skarżący zarzucili w szczególności, że ich bliski zmarł w konsekwencji niewłaściwego traktowania przez policję, gdy znajdowali się w areszcie, a władze krajowe nie przeprowadziły efektywnego śledztwa na temat okoliczności towarzyszących jego śmierci. Zarzucili również, że wydarzenia tej sprawy były rezultatem dyskryminacyjnego nastawienia wobec osób romskiego pochodzenia.

Trybunał przyjął, że doszło do **naruszenia art. 2** Konwencji (prawo do życia) w przypadku śmierci krewnego skarżącego, uznając, że Rząd Bułgarii nie uwzględnił w pełni jego obrażeń poniesionych w trakcie aresztowania oraz śmierci. Przyjął również, że doszło do **naruszenia art. 2** Konwencji w tym zakresie, że władzom nie udało się przeprowadzić skutecznego śledztwa w sprawie tego zabójstwa. Trybunał przyjął, że doszło do **naruszenia art. 3** Konwencji (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) oraz **art. 5** (prawo do wolności i bezpieczeństwa) oraz **naruszenie art. 13** (prawo do skutecznego środka odwoławczego) Konwencji. Ostatecznie, zauważając w szczególności, że materiały w aktach sprawy nie przedstawiały żadnych konkretnych podstaw, by twierdzić, że nastawienie o charakterze rasistowskim odegrało duży wpływ na przebieg zdarzeń w niniejszej sprawie, Trybunał stwierdził, że doszło do **naruszenia art. 14** (zakaz dyskryminacji) Konwencji.

Mižigárová przeciwko Słowacji

14 grudnia 2010 roku

Sprawa dotyczyła śmierci romskiego mężczyzny – męża skarżące – do której doszło w trakcie przesłuchania policyjnego. Został postrzelony w brzuch ze służbowej broni porucznika, a podczas śledztwa stwierdzono, że mężczyzna siłą odebrał porucznikowi broń i sam się zastrzelił.

Trybunał stwierdził, że doszło do **naruszenia art. 2** (prawo do życia) Konwencji, uznając, że nawet jeśli popełnił samobójstwo, jak twierdzą organy śledcze, doszło do zaniedbania odnośnie obowiązku podjęcia środków, których racjonalnie można było oczekiwać celem ochrony jego zdrowia i samopoczucia podczas aresztowania policyjnego. Stwierdził również **naruszenie art. 2** w jego części proceduralnej, ponieważ na poziomie krajowym nie przeprowadzono żadnego skutecznego śledztwa mającego na celu ustalenie prawdziwych okoliczności śmierci męża skarżące. Trybunał przyjął, że doszło do **naruszenia art. 14** Konwencji (zakaz dyskryminacji) **w związku z art. 2 Konwencji**. W szczególności nie wykazano, że obiektywne dowody były same w sobie wystarczająco przekonujące, by przeważyły o istnieniu rasistowskiego motywu tego zdarzenia.

Ion Bălășoiu przeciwko Rumunii

17 lutego 2015 roku

Sprawa dotyczyła śmierci w zakładzie karnym osiemnastoletniego młodego mężczyzny romskiego pochodzenia, która, jak twierdził jego ojciec, była wynikiem niewłaściwego traktowania przez funkcjonariuszy policji, jakiego doświadczył dwa miesiące wcześniej podczas odbywania kary aresztu policyjnego.

Trybunał orzekł, że nie doszło do **naruszenia art. 2** Konwencji (prawo do życia). Stwierdził również, że wystąpiło **naruszenie art. 3** (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) odnośnie zarzuconego niewłaściwego traktowania, ale stwierdził **naruszenie aspektu proceduralnego art. 3** ze względu na śledztwo przeprowadzone w tej materii. Trybunał przyjął, że doszło do **naruszenia art. 14** Konwencji (zakaz dyskryminacji) **w związku z art. 3 Konwencji**.

Podobne sprawy:

Velikova przeciwko Bułgarii

18 maja 2010 roku

Kleyn i Aleksandrovich przeciwko Rosji

3 maja 2012 roku

Śmierć lub zaginięcie w wyniku wypadku morskiego

Ranđelović i Inni przeciwko Czarnogórze

19 września 2017 roku

Sprawa dotyczyła skargi na zaniechania władz czarnogórskich w zakresie przeprowadzenia bezzwłocznego i efektywnego śledztwa w sprawie śmierci lub zaginięcia członków rodzin

skarżących, którzy wypłynęli na łodzi z czarnogórskiego wybrzeża z zamiarem dotarcia do Włoch, łódź jednak zatонуła w sierpniu 1999 roku.

Trybunał przyjął, że doszło do **naruszenia art. 2** Konwencji (prawo do życia). Stwierdził w szczególności, że Rząd czarnogórski nie uzasadnił długości trwania postępowania karnego, czyli okresu dziesięciu lat i siedmiu miesięcy od wniesieniu aktu oskarżenia w 2006 roku. Odnosząc się do swojego orzecznictwa, Trybunał podkreślił w szczególności, że upływ czasu nieodwracalnie wpłynął na ilość i jakość dostępnych dowodów, a ze względu na uchybienia w staranności zrodziły się wątpliwości co do działania organów śledczych w dobrej wierze. Przedłużające się w czasie postępowanie, przedłużyło również cierpienia członków rodziny, w związku z czym Trybunał uznał, że zakwestionowane opóźnienie nie może być postrzegane jako zgodne z obowiązkiem Państwa wynikającym z art. 2.

Wydalenie

Sulejmanovic, Sultanovic, Sejdivic i Sulejmanovic przeciwko Włochom

8 listopada 2002 roku (polubowne załatwienie sprawy)

Sprawa dotyczyła wydalenia romskich cyganów i ich małoletniego dziecka do Bośni i Hercegowiny, gdzie, jak twierdzili, byli narażeni na prześladowanie.

Trybunał postanowił wykreślić skargi z listy spraw ze względu na polubowne załatwienie sprawy, do którego doszło z inicjatywy Rządu włoskiego, który uchylił nakaz deportacji i zezwolił skarżącym na wstęp do Włoch razem ze swoimi rodzicami oraz zobowiązał się do wydania zezwolenia na pobyt na humanitarnych warunkach. Rząd zobowiązał się do zorganizowania kwatery tymczasowej do czasu znalezienia stałego lokum, umożliwienia dzieciom w wieku szkolnym uczęszczania do szkoły, natomiast małoletniemu dziecku z syndromem Downa, które podobno przeszło w Rzymie operację serca chwilę przed deportacją – zapewnienia właściwej opieki medycznej.

Przymusowe sterylizacje romskich kobiet

V.C. przeciwko Słowacji (nr 18968/07)

8 listopada 2011 roku

Skarżąca pochodzenia romskiego, została po urodzeniu drugiego dziecka wysterylizowana w szpitalu publicznym, bez jej pełnej i świadomej zgody. Po uzyskaniu informacji, że ciąża z trzecim dzieckiem grozi śmiercią jej lub dziecku, podpisała formularz zgody jeszcze w trakcie porodu, nie rozumiejąc jego znaczenia i bez świadomości nieodwracalności procesu. Od tego czasu była odrzucona przez społeczność romską, a teraz, rozwiedziona, przywołuje swoją niepłodność jako jeden z powodów rozstania z byłym małżonkiem.

Trybunał stwierdził, że V.C. musiała doświadczyć strachu, cierpienia i poczucia niższości ze względu na swoją sterylizację, jak również ze względu na sposób, w jaki została poproszona o wyrażenie zgody. Długi czas cierpiała fizycznie i psychicznie, także w relacji ze swoim ówczesnym mężem i społecznością romską. Chociaż nie przedstawiono dowodu, że członkowie personelu medycznego intencjonalnie niewłaściwie ją potraktowali, jednak działali z rażącym zlekceważeniem jej prawa jako pacjentki do autonomii i wyboru. Jej sterylizacja nastąpiła zatem **z naruszeniem art. 3** Konwencji (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania). Trybunał przyjął, że nie doszło do **naruszenia art. 3** Konwencji w zakresie zarzutów skarżącej na zaniedbania w śledztwie odnośnie jej sterylizacji. Ostatecznie doszło również do **naruszenia art. 8** Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) ze względu na brak wówczas niezbędnych gwarancji prawnych dotyczących jej zdrowia reprodukcyjnego jako Romni.

N.B. przeciwko Słowacji (nr 29518/10)

12 czerwca 2012 roku

W tej sprawie skarżąca zarzuciła, że została wysterylizowana w szpitalu publicznym na Słowacji, bez udzielenia swej pełnej i świadomej zgody.

Trybunał przyjął, że skarżąca została poddana nieludzkiemu i poniżającemu traktowaniu, co stanowiło **naruszenie art. 3** Konwencji (zakaz nieludzkiego lub poniżającego traktowania). Trybunał przyjął, że nie doszło do **naruszenia art. 3** Konwencji w przypadku zarzutów skarżącej na przeprowadzenie nieskutecznego śledztwa. Ostatecznie doszło również do **naruszenia art. 8** Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego).

I.G., M.K. i R.H. przeciwko Słowacji (nr 15966/04)

13 listopada 2012 roku

Sprawa dotyczyła trzech kobiet romskiego pochodzenia, które w szczególności zarzuciły, że zostały wysterylizowane bez swojej pełnej i świadome zgody, natomiast śledztwo przeprowadzone przez władze dotyczące ich sterylizacji nie zostało przeprowadzone ani w sposób dokładny, ani sprawiedliwy ani skuteczny oraz, że decydującym czynnikiem mającym wpływ na ich wysterylizowanie było pochodzenie etniczne.

Trybunał przyjął, że doszło do **naruszenia art. 3** Konwencji (zakaz nieludzkiego lub poniżającego traktowania) po pierwsze ze względu na sterylizację pierwszej i drugiej skarżącej, po drugie odnośnie zarzutu pierwszej i drugiej skarżącej na nieprawidłowości w śledztwie dotyczącym ich sterylizacji. Trybunał przyjął, że doszło do **naruszenia art. 8** Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) odnośnie pierwszej i drugiej skarżącej oraz że nie doszło do naruszenia **art. 13** (prawo do skutecznego środka odwoławczego) Konwencji. W przypadku trzeciej skarżącej Trybunał zdecydował o wykreśleniu skargi z listy spraw na mocy art. 37 ust. 1 lit. c Konwencji.

Zob. również:

- **R.K. przeciwko Republice Czeskiej (nr 7883/08)**, decyzja (wykreślona) z dnia 27 listopada 2012 roku
- **G.H. przeciwko Węgrom (nr 54041/14)**, decyzja o niedopuszczalności z dnia 9 czerwca 2015 roku

Brutalność policji

Bekos i Koutropoulos przeciwko Grecji

13 grudnia 2005 roku

Skarżący, dwoje greckich obywateli przynależących do romskiej grupy etnicznej zarzucili w szczególności, że przebywając w areszcie policyjnym, doświadczyli brutalnego traktowania przez policję. Zarzucili również, że władzom nie udało się przeprowadzić skutecznego śledztwa odnośnie tego zdarzenia, którego podłoże miało charakter uprzedzeń rasowych.

Trybunał stwierdził, że doszło do **naruszenia art. 3** (zakaz nieludzkiego lub poniżającego traktowania) Konwencji, uznając, że poważny uszczerbek fizyczny poniesiony przez skarżących z rąk policji oraz uczucie strachu, cierpienia i niższości, które zostało u skarżących wywołane niewłaściwym traktowaniem, stanowi cierpienie o stopniu na tyle poważne, że w przypadku działań policyjnych musi być postrzegane jako nieludzkie i poniżające traktowanie. Przyjął również, że doszło do **naruszenia art. 3** Konwencji w tym zakresie, że władzom nie udało się przeprowadzić skutecznego śledztwa w sprawie tych zabójstw. Trybunał przyjął, że doszło do **naruszenia art. 14** Konwencji (zakaz dyskryminacji) **w związku z art. 3 Konwencji** odnośnie zarzutów, ponieważ główną przyczyną traktowania skarżących przez policję w ten sposób były przekonania rasistowskie. Trybunał ostatecznie stwierdził, że doszło do **naruszenia art. 14 łącznie z art. 3**, ponieważ władze krajowe nie wywiązały się z obowiązku podjęcia wszystkich możliwych kroków w śledztwie, celem zbadania, czy w niniejszej sprawie doszło do dyskryminacji.

Jašar przeciwko „byłej Jugosławiańskiej Republice Macedonii”

15 lutego 2007 roku

Skarżący, macedoński obywatel romskiego pochodzenia, zarzucił w szczególności brutalność działania policji podczas jego pobytu w areszcie policyjnym, do którego trafił w wyniku awantury w barze, a prokuratura nie podjęła efektywnego śledztwa celem wykrycia i ukarania funkcjonariuszy policji odpowiedzialnych za niewłaściwe traktowanie, którego doświadczył.

Ponieważ dowody przedstawione przed Trybunałem nie uzasadniały ponad wszelką wątpliwość, że skarżący w trakcie pobytu w policyjnym areszcie został poddany niewłaściwemu traktowaniu o charakterze psychicznym i fizycznym, Trybunał stwierdził, że **nie doszło do naruszenia art. 3** (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) Konwencji ze względu na niewłaściwe traktowanie. Przyjął również, że doszło do **naruszenia art. 3** Konwencji ze względu na brak przeprowadzonego śledztwa odnośnie zarzutów skarżącego na złe traktowanie ze strony policji, gdy znajdował się w areszcie,

Zob. również: [Dzeladinov i Inni przeciwko „byłej Jugosławiańskiej Republice Macedonii” Macedonia](#), wyrok z dnia 10 kwietnia 2008 roku; [Sulejmanov przeciwko „byłej Jugosławiańskiej Republice Macedonii”](#), wyrok z dnia 24 kwietnia 2008 roku.

Cobzaru przeciwko Rumunii

26 lipca 2007 roku

Skarżący zarzucił, że gdy udał się do lokalnego posterunku policji po incydencie jaki miał miejsce w mieszkaniu jego dziewczyny, został źle potraktowany przez policję. Zarzucił również, że niewłaściwe traktowanie i odmowa władz do podjęcia niezwłocznie niezależnego i efektywnego śledztwa w sprawie jego zarzutów była spowodowana jego romskim pochodzeniem.

Trybunał stwierdził, że doszło do **naruszenia art. 3** (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) Konwencji odnośnie niewłaściwego traktowania skarżącego: przyjął, że Rząd Rumunii nie uzasadnił wystarczająco, że rany skarżącego powstały w inny sposób niż traktowanie, jakiego doświadczył, gdy znajdował się pod kontrolą policyjną na komendzie oraz że rany te nie były rezultatem niehumanitarnego i poniżającego traktowania. Trybunał następnie podniósł, że władze Rumunii nie przeprowadziły skutecznego śledztwa w sprawie zarzutu niewłaściwego traktowania, co stanowi naruszenie **art. 3**. Stwierdził również, że skarżącemu odmówiono prawa do skutecznego środka odwoławczego odnośnie jego zarzutu o niewłaściwe traktowanie przez policję, co stanowi naruszenie **art. 13** (prawo do skutecznego środka odwoławczego) Konwencji. Ostatecznie Trybunał stwierdził, że zaniechanie organów śledczych do zbadania prawdopodobnych motywów rasowych złego traktowania łącznie z podejściami, które wyrażały w toku śledztwa, stanowi dyskryminację, z naruszeniem **art. 14** (zakaz dyskryminacji) Konwencji **w związku z art. 3 i 13**.

Petropoulou-Tsakiris przeciwko Grecji

6 grudnia 2007 roku

Skarżąca, grecka obywatelka romskiego pochodzenia, zarzuciła, że stała się ofiarą brutalności policji, w wyniku czego poroniła, a władze greckie nie przeprowadziły skutecznego śledztwa celem zbadania jej zarzutu. Wniosła następnie, że jej romskie pochodzenie wpłynęło na postawę i zachowanie policji i władz sądowych.

Trybunał stwierdził, że **nie doszło do naruszenia art. 3** (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) Konwencji odnośnie niewłaściwego traktowania, ponieważ przedstawiony materiał dowodowy nie przekonywał ponad wszelką wątpliwość, że poronienie skarżącej było wywołane brutalnością policji. Przyjął również, że doszło do **naruszenia art. 3** Konwencji w tym zakresie, że władzom nie udało się przeprowadzić skutecznego śledztwa w sprawie tych oskarżeń. Ostatecznie Trybunał stwierdził, że zaniechanie organów śledczych do zbadania prawdopodobnych motywów rasowych złego traktowania łącznie z ogólnie stronniczym nastawieniem, które wyrażały w toku śledztwa stanowi dyskryminację, z naruszeniem **art. 14** (zakaz dyskryminacji) Konwencji **w związku z art. 3**.

Stoica przeciwko Rumunii

4 marca 2008 roku

W wyniku konfliktu pomiędzy władzami a grupą Romów, 14 letni skarżący, obywatel Rumunii pochodzenia romskiego, został rzekomo pobity przez funkcjonariusza policji, pomimo informacji, że niedawno przeszedł poważny zabieg medyczny. Skarżący zarzucił w szczególności, że został źle potraktowany przez policję, a śledztwo przeprowadzone w sprawie tego zdarzenia nie było skuteczne. Podniósł również, że niewłaściwe traktowanie i decyzja o uniewinnieniu funkcjonariusza policji, który go pobił, była spowodowana uprzedzeniami rasowymi.

Trybunał stwierdził, że doszło do **naruszenia art. 3** (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) Konwencji, zarówno odnośnie kwestii materialnej jak i proceduralnej: z jednej strony orzekł, że władze Rumunii nie przeprowadziły efektywnego śledztwa odnośnie niewłaściwego traktowania; z drugiej strony, Rząd Rumunii nie uzasadnił wystarczająco, że rany skarżącego wynikły w inny sposób niż traktowanie, jakiego doświadczył ze strony funkcjonariusza policji. Stwierdził, że rany skarżącego powstały na skutek niehumanitarnego i poniżającego traktowania, ale śledztwo nie zostało przeprowadzone w sposób właściwy. Trybunał następnie stwierdził, że doszło do **naruszenia art. 14** (zakaz dyskryminacji) Konwencji **w związku z art. 3**: ani prokurator prowadzący śledztwo ani Rząd rumuński nie przedstawili żadnych argumentów świadczących, że wydarzenie było wolne od uprzedzeń rasowych; z drugiej strony zaś, dowody wskazywały, że zachowanie policjantów wyraźnie miało podłoże rasowe.

Adam przeciwko Słowacji

26 lipca 2016 roku

Sprawa dotyczyła zarzutu złożonego przez szesnastoletniego Roma na spoliczkowanie przez policję w trakcie przesłuchiwania dotyczącego rozboju oraz że śledztwo dotyczące tego zdarzenia nie było skuteczne.

Trybunał stwierdził, że **nie doszło do naruszenia art. 3** Konwencji (zakaz niehumanitarnego i poniżającego traktowanie) w zakresie zarzutu skarżącego co do spoliczkowania podczas zatrzymania policyjnego oraz że nastąpiło **naruszenie art. 3** w zakresie jego skargi o nieskutecznym dochodzeniu w sprawie jego zarzutów na złe traktowanie. Odnośnie meritum oskarżeń skarżącego, że został spoliczkowany przez funkcjonariuszy policji, którzy go przesłuchiwali Trybunał zauważył kilka elementów wzbudzających wątpliwości i uznał za wiarygodną wersję Rządu słowackiego, według której zranienie skarżącego - opuchnięty policzek - mógł powstać na skutek jego oporu w trakcie zatrzymania (co zostało udokumentowane). Jednakże w przypadku dochodzenia w sprawie zarzutu spoliczkowania, władze zamiast podjąć się z własnej inicjatywy zweryfikowaniem zarzutów skarżącego, na niego przeniosły ciężar dowodu. Władze ani nie podjęły żadnych kroków celem eliminacji niespójności różnych wersji co do przyczyny spuchniętego policzka, przesłuchania pewnych świadków, łącznie z oskarżonym funkcjonariuszami policji i doktorem, który zajmował się skarżącym po wyjściu ze szpitala ani nie przeprowadziły konfrontacji pomiędzy nim a zaangażowanymi w sprawę funkcjonariuszami policji. W rzeczy samej, mając na uwadze trudne położenie Romów, nie powzięły wszystkich kroków, których racjonalnie można było od nich oczekiwać celem zbadania zarzutu skarżącego na niewłaściwe traktowanie.

Zob. również inne sprawy dotyczące małoletnich: [Stefanou przeciwko Grecji](#), wyrok z dnia 22 kwietnia 2010 roku (Trybunał stwierdził, że doszło do naruszenia art. 3 Konwencji ze względu na niewłaściwe traktowanie przez policję); [Marinov przeciwko Bułgarii](#), wyrok z dnia 30 września 2010 roku (Trybunał stwierdził, że doszło do naruszenia art. 3 ze względu na zarzut niewłaściwego traktowania).

Lingurar i Inni przeciwko Rumunii

16 października 2018 roku

Sprawa dotyczyła dwóch operacji policyjnych w społeczności Romów w Pata Rât, przeprowadzonych w celu zlokalizowania osób podejrzanych o kradzież. Skarżący podnosił w szczególności zarzut, że zostali poddani złemu traktowaniu przez funkcjonariuszy

państwowych i nie przeprowadzono skutecznego śledztwa w sprawie ich skargi. Twierdzili także, że byli dyskryminowani ze względu na pochodzenie etniczne.

Trybunał stwierdził, że doszło do **naruszenia art. 3** (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) Konwencji zarówno w jego materialnym, jak i proceduralnym aspekcie w odniesieniu do dwóch skarżących, uznając, że użycie siły przez policję przeciwko nim było nadmierne i nieuzasadnione w okolicznościach sprawy. Pierwszy skarżący został rzucony na ziemię przez funkcjonariusza policji, a drugi został uderzony pałąką, chociaż nie stawiał oporu i był unieruchomiony przez dwóch policjantów. Trybunał uznał, że te akty brutalności miały na celu wzbudzenie poczucia strachu, udręki i niższości, które mogły upokarzać i poniżać. Trybunał stwierdził, że **nie doszło do naruszenia art. 14** (zakaz dyskryminacji) Konwencji w aspekcie materialnym **w powiązaniu z art. 3**. Uznał jednak, że doszło do naruszenia **art. 14** w aspekcie proceduralnym **w związku z art. 3**. W tym względzie Trybunał zauważył w szczególności, że władze nie przeprowadziły śledztwa w celu ustalenia, czy działania policji, na które skarżył się pierwszy skarżący, były konieczne ze względu na jego zachowanie lub możliwy opór. Śledztwo w sprawie zarzutów drugiego skarżącego trwało ponad osiem lat. Trybunał stwierdził, nie uznając, iż zachowanie policji podczas operacji było motywowane rasizmem, że śledztwo władz w sprawie zarzutów rasizmu podnoszonych przez skarżących nie było wystarczająco dokładne.

Lingurar przeciwko Rumunii

16 kwietnia 2019 roku (decyzja Komitetu)

Sprawa dotyczyła nalotu policji na społeczność romską w Vâlcele (Rumunia) w 2011 roku przeprowadzonego przez 85 policjantów i żandarmów. Skarżąca rodzina podnosiła, że była źle traktowana przez policję, śledztwo w sprawie ich zarzutów było nieskuteczne a uzasadnienie władz w sprawie nalotu było rasistowskie.

Trybunał uznał, że doszło do **naruszenia art. 3** (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) Konwencji w odniesieniu do złego traktowania skarżącej rodziny podczas nalotu oraz **dwóch naruszeń art. 14** (zakaz dyskryminacji) Konwencji **w związku z art. 3**, ponieważ nalot był motywowany rasowo, a związane z nim dochodzenie było nieskuteczne. Stwierdził w szczególności, że nie było uzasadnienia dla nieproporcjonalnego użycia siły podczas nalotu na dom skarżących, który spowodował u nich obrażenia, wymagające leczenia w szpitalu. Zauważył również, że skarżący nie byli uzbrojeni i nigdy nie zostali oskarżeni o żadne przestępstwo z użyciem przemocy, podczas gdy czterej żandarmi, którzy uczestniczyli w nalocie na ich dom, byli wyszkoleni do przeprowadzania szybkiej interwencji. Trybunał uznał ponadto, że skarżący stali się celem nalotu, ponieważ władze ogólnie postrzegały społeczność romską jako przestępców, co stanowiło profilowanie etniczne i było dyskryminujące.

Podobne sprawy:

Carabulea przeciwko Rumunii

13 lipca 2010 roku

Borbála Kiss przeciwko Węgrom

26 czerwca 2012 roku

Ciorcan i Inni przeciwko Rumunii

27 stycznia 2015 roku

Boacă i Inni przeciwko Rumunii

12 stycznia 2016 roku

Gheorghită i Alexe przeciwko Rumunii

31 maja 2016 roku

M.F. przeciwko Węgrom (nr 45855/12)

31 października 2017 roku

[Kovács przeciwko Węgrom](#)

29 stycznia 2019 roku (decyzja Komitetu)

[A.P. przeciwko Słowacji \(nr 10465/17\)](#)

28 stycznia 2020 roku³

[R.R. i R.D. przeciwko Słowacji \(nr 20649/18\)](#)

1 września 2020 r.

[X i Y przeciwko Macedonii Północnej \(nr 173/17\)](#)

5 listopada 2020 r.

[M.B. i inni przeciwko Słowacji \(nr 45322/17\)](#)

1 kwietnia 2021 r.

[Memedov przeciwko Macedonii Północnej](#)

24 czerwca 2021 r. (wyrok Komitetu)

Strzelanina w domu romskiej rodziny

[Lakatošová i Lakatoš przeciwko Słowacji](#)

11 grudnia 2018 roku

Sprawa dotyczyła strzelaniny, mającej miejsce w 2012 roku w domu romskiej rodziny, dokonanej przez niebędącego na służbie funkcjonariusza policji. Dwoje skarżących - małżeństwo, zostało poważnie rannych, a trzech członków ich rodziny zginęło. W rozmowie z policją oficer stwierdził, że myślał o „radykalnym rozwiązaniu” dla „radzenia sobie” z Romami. Ostatecznie został skazany na karę 9 lat pozbawienia wolności z powodu ograniczonej poczytalności. Orzeczenie zostało wydane w formie uproszczonego wyroku, który nie zawierał uzasadnienia prawnego. Skarżący podnieśli zarzut, że władze słowackie nie przeprowadziły skutecznego śledztwa w sprawie tego, czy atak na ich rodzinę miał charakter rasistowski.

Trybunał orzekł, że doszło do **naruszenia art. 14** (zakaz dyskryminacji) **w związku z art. 2** (prawo do życia) Konwencji, uznając, że w sprawie istniały wiarygodne informacje, aby powiadomić władze o konieczności przeprowadzenia śledztwa w sprawie możliwego rasistowskiego motywu napaści. Zauważył w szczególności, że przemoc na tle rasowym stanowi szczególną obrazę ludzkiej godności i wymaga specjalnej czujności oraz silnej reakcji ze strony władz. Niemniej jednak władze nie zbadały dokładnie w przedmiotowej sprawie wyraźnych oznak rasizmu, takich jak frustracja funkcjonariusza policji z powodu jego niezdolności do rozwiązywania problemów porządku publicznego dotyczących Romów, jak zasugerowano w jego ocenie psychologicznej. Ponadto funkcjonariusz policji nie został oskarżony o przestępstwo na tle rasowym, a prokurator w ogóle nie odniósł się w akcie oskarżenia do możliwego obciążającego czynnika - motywu rasistowskiego. Ponadto sądy nie naprawiły w żaden sposób ograniczonego zakresu śledztwa i oskarżenia, a uproszczony wyrok w sprawie nie zawierał uzasadnienia prawnego. W istocie, ponieważ skarżący byli cywilnymi stronami postępowania, mogli jedynie podnosić kwestie, dotyczące ich roszczeń odszkodowawczych.

Ataki werbalne i groźby

[R.B. przeciwko Węgrom \(nr 64602/12\)](#)

12 kwietnia 2016 roku

Zobacz poniżej pod tytułem „Prawo do poszanowania życia rodzinnego”.

³ Ten wyrok uprawomocni się na warunkach określonych w art. 44 ust. 2 Konwencji (wyroki ostateczne) [Europejskiej Konwencji Praw Człowieka](#).

Akty przemocy popełniane przez osoby prywatne

Šečić przeciwko Chorwacji

31 maja 2007 roku

Skarżący pochodzenia romskiego, został zaatakowany przez dwoje niezidentyfikowanych mężczyzn w kwietniu 1999 roku podczas zbierania złomu. Sprawcy pobili go drewnianymi pałkami i wykrzykiwali w jego kierunku wyzwiska o podłożu rasistowskim, a inni dwaj mężczyźni przyglądali się temu wydarzeniu. Krótco po przyjeździe policji, świadkowie zdarzenia zostali przesłuchani, po czym przeprowadzono nieskuteczne poszukiwanie sprawców. Skarżący zarzucił, w szczególności, że władze krajowe nie podjęły poważnego i dokładnego śledztwa dotyczącego agresji o podłożu rasistowskim oraz, że doświadczył dyskryminacji ze względu na swoje romskie pochodzenie.

Mając na uwadze wszystkie posiadane materiały dowodowe oraz przedstawione przez strony argumenty, Europejski Trybunał Praw Człowieka Prawa uznał, że zaniechanie przeprowadzenia przez władze dalszego dochodzenia w sprawie celem uzyskania dowodów rzeczowych, umożliwiających zidentyfikowanie i zatrzymanie napastników przez tak wydłużony czas wskazywało, że dochodzenie nie spełniało wymogów art. 3 (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. W związku z tym stwierdził, że doszło do **naruszenia art. 3** odnośnie nieefektywności dochodzenia. Trybunał również stwierdził, że doszło do **naruszenia art. 14** (zakaz dyskryminacji) Konwencji **w związku z art. 3** z poniższych względów: napastników podejrzewano o przynależność do grupy skinheadów, które to grupy w swej naturze wyznawały poglądy ekstremistyczne i rasistowskie; zgodnie z tym, wiedząc, że atak był wynikiem nienawiści etnicznej, policja nie powinna dopuścić do wstrzymania dochodzenia na ponad siedem lat, nie podejmując żadnych konkretnych kroków celem zidentyfikowania lub postawienia w stan oskarżenia osób odpowiedzialnych za to zdarzenie.

Angelova i Iliev przeciwko Bułgarii

26 lipca 2007 roku

Skarżący, matka i syn, sformułowali zarzut, że zabójstwo chłopca, będącego dla nich synem i bratem, przez siedmioro nastolatków oraz nieudolność władz bułgarskich przy wykryciu i skazaniu osób odpowiedzialnych za to zdarzenie, były umotywowane rasowo.

Trybunał stwierdził, że doszło do **naruszenia norm proceduralnych art. 2** (prawo do życia) Konwencji, uznając, że władze Bułgarii nie wypełniły swojego obowiązku w świetle art. 2 odnośnie do przeprowadzenia efektywnego śledztwa dotyczącego zabójstwa członka rodziny skarżących w sposób niezwłoczny, energicznie i z należyтым zapałem, z uwzględnieniem prawdopodobieństwa, że u podłoża ataku stały uprzedzenia rasowe oraz nie zrealizowały potrzeby zagwarantowania bezpieczeństwa grupom małoletnim, wykorzystując swoje możliwości do ochrony tych grup przed zagrożeniem o podłożu rasistowskim. Następnie, zauważając w szczególności powagę sytuacji i rozmiar przemocy wobec Romów w omawianym czasie oraz potrzebę przywrócenia społecznego potępienia rasizmu oraz zagwarantowania bezpieczeństwa małoletnim, wykorzystując możliwości władz w zakresie ochrony ich przed zagrożeniem o podłożu rasistowskim, Trybunał stwierdził, że władze nie przeprowadziły wymaganego rozróżnienia pomiędzy przestępstwami o podłożu innym niż rasistowskie, co stanowiło niesprawiedliwe traktowanie niezgodne z art. 14 (zakaz dyskryminacji) Konwencji. Trybunał w związku z tym stwierdził, że doszło do **naruszenia art. 14 w związku z art. 2**.

Beganović przeciwko Chorwacji

25 czerwca 2009 roku

Skarżący sformułował zarzut, że władze krajowe nie przeprowadziły efektywnego śledztwa oraz nie doprowadziły nikogo w stan oskarżenia za brutalną napaść, której doświadczył. Następnie zarzucił, że zarówno napaść jak i postępowanie karne były świadectwem, że podlegał dyskryminacji ze względu na romskie pochodzenie.

Trybunał stwierdził, że doszło do **naruszenia art. 3** (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) Konwencji uznając, że działania władz chorwackich w sposób należyty nie uchroniły skarżącego przed aktami poważnej przemocy, a także sposób, w jaki mechanizmy prawa karnego zostały implementowane w niniejszej sprawie, był wadliwy. Trybunał następnie stwierdził, że doszło do **naruszenia art. 14** (zakaz dyskryminacji) Konwencji **w związku z art. 3**, ze względu na brak dowodów, jakoby napaść na skarżącego była umotywowana rasowo. Fakty sprawy ujawniły, że skarżący i jego napastnicy faktycznie należeli do tej samej grupy znajomych, w związku z czym nie można mówić, że rasa lub pochodzenie etniczne skarżącego miało jakikolwiek wpływ na przedmiotowe zdarzenie.

Koky i Inni przeciwko Słowacji

12 czerwca 2012 roku

Skarżącymi było dziesięciu słowackich obywateli romskiego pochodzenia. W lutym 2002 roku w wyniku zdarzenia, jakim była odmowa nieromskiej kelnerki podania Romowi drinka, kilku mężczyzn uzbrojonych w kije bejsbolowe i metalowe rurki, wykrzykując rasistowskie hasła, rzekomo zaatakowali swoją osadę. Skarżący zarzucili, że byli niewłaściwie potraktowani oraz że władze Słowacji nie przeprowadziły bezzwłocznie niezależnego i skutecznego śledztwa dotyczącego tego zdarzenia.

Trybunał stwierdził, że śledztwa dotyczące wydarzeń w osadzie skarżących nie można uznać za efektywne, co stanowi naruszenie **art. 3** (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) Konwencji. Uznał w szczególności, że władze nie poczyniły wszystkiego, czego można było od nich oczekiwać podczas przeprowadzania śledztwa, w szczególności biorąc pod uwagę rasistowskie podłoże zdarzenia.

Škorjanec przeciwko Chorwacji

28 marca 2017 roku

W czerwcu 2013 roku dwoje mężczyzn kierowało wyzwiska na tle rasowym wobec partnera skarżącej ze względu na jego romskie pochodzenie, po czym zaatakowali zarówno skarżącą jak i jej partnera. Dwaj napastnicy zostali oskarżeni i skazani w oparciu o zarzuty, że dopuścili się zbrodni nienawiści wobec partnera skarżącej. Jednakże mężczyźni nie postawiono w stan oskarżenia za umotywowane rasowo przestępstwo wobec skarżącej. Władze oddaliły jej skargę na zbrodnię nienawiści, uznając, że brak było przesłanek jakoby napaść na nią była umotywowana nienawiścią do Romów, ponieważ skarżąca nie była romskiego pochodzenia. Skarżąca sformułowała zarzut do Trybunału na brak odpowiedniej reakcji proceduralnej władz Chorwacji ze względu na umotywowane rasowo akty przemocy przeciwko niej.

Trybunał stwierdził, że doszło do **naruszenia art. 3** (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) w zakresie aspektu proceduralnego **w związku z art. 14** (zakaz dyskryminacji) Konwencji uznając, że władze Chorwacji odrzucając skargę skarżącej i nie wszczynając śledztwa przed podjęciem decyzji, w świetle Konwencji nie wypełniły swojego pozytywnego obowiązku. Trybunał zauważył w szczególności, że w świetle orzecznictwa Konwencji, osoba może stać się ofiarą agresywnej zbrodni nienawiści nie tylko wtedy, gdy zostanie zaatakowana ze względu na pewne znaki charakterystyczne - ale również wtedy, gdy do ataku doszło w wyniku faktycznego lub prawdopodobnego porównania do innej osoby, która ma (lub jest podejrzewana o) pewne cechy charakterystyczne. Państwa mają obowiązek kwalifikowania dwóch przypadków za zbrodnię nienawiści i rozpatrywania ich na tej podstawie. Jednakże, w przedmiotowej sprawie władze Chorwacji wielokrotnie zaniechały wykazania niezbędnej troski w identyfikowaniu przemocy wobec skarżącej, która prawdopodobnie stanowiła zbrodnię nienawiści.

J.I. przeciwko Chorwacji (nr 35898/16)

8 września 2022 r.

Sprawa dotyczyła skargi ofiary gwałtu, która twierdziła, że władze nie potraktowały poważnie jej zarzutu, że jej gwałticiel - jej ojciec - groził jej śmiercią podczas przepustki

z więzienia. Skarżąca zarzuciła w szczególności, że władze nie zapewniły jej ochrony przed zastraszaniem i ponowną wiktyimizacją ze strony gwałciciela⁴ oraz nie przeprowadziły skutecznego dochodzenia w sprawie jego gróźb śmierci. Twierdziła również, że jej zarzuty nie zostały potraktowane poważnie ze względu na jej romskie pochodzenie etniczne.

Trybunał uznał, że w sprawie skarżącej **doszło do naruszenia Artykułu 3** (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) Konwencji z powodu braku skutecznego śledztwa w sprawie jej skargi. Trybunał stwierdził w szczególności, że mimo iż skarżąca trzykrotnie informowała policję o poważnym zagrożeniu dla jej życia ze strony gwałciciela, policja nigdy nawet nie wszczęła postępowania karnego, nie mówiąc już o wszczęciu dochodzenia. Trybunał zauważył również, że władze doskonale zdawały sobie sprawę, że skarżąca była szczególnie bezbronna jako kobieta romska i ofiara poważnych przestępstw seksualnych, i stwierdził, że w związku z tym powinny być zareagować szybko i skutecznie, aby chronić ją przed spełnieniem groźby gwałciciela, a także przed zastraszaniem, odwetem i ponowną wiktyimizacją.

Podobne sprawy:

Seidova przeciwko Bułgarii

18 listopada 2010 roku

Dimitrova i Inni przeciwko Bułgarii

27 stycznia 2011 roku

Balázs przeciwko Węgrom

20 października 2015 roku

Alković przeciwko Czarnogórze

5 grudzień 2017 roku

Zakaz niewolnictwa i pracy przymusowej (art. 4 Konwencji)

M. i Inni przeciwko Włochom i Bułgarii (nr 40020/03)

31 lipca 2012 roku

Skarżący pochodzenia romskiego i narodowości bułgarskiej zarzucili, że po przybyciu do Włoch w celach zarobkowych, ich córka była przetrzymywana i pilnowana przez uzbrojonych osobników, zmuszana do pracy i kradzieży oraz wykorzystywana seksualnie przez romską rodzinę. Sformułowali również zarzut, że władze włoskie nie przeprowadziły skrupulatnego śledztwa.

Trybunał uznał skargi skarżących za niedopuszczalne, ponieważ były oczywiście niezasadnione na mocy art. 4 Konwencji (zakaz niewolnictwa i pracy przymusowej). Uznał, że nie przedstawiono żadnych dowodów na poparcie zarzutu o handel ludźmi. Jednakże stwierdził również, że władze włoskie nie przeprowadziły skutecznego śledztwa dotyczącego skargi skarżących, że małoletnia wówczas córka była wielokrotnie bita i gwałcona w willi, w której była przetrzymywana. Trybunał przyjął, że doszło do **naruszenia art. 3** Konwencji (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) pod kątem proceduralnym. Trybunał przyjął, że nie doszło do **naruszenia art. 3** Konwencji odnośnie działań podjętych przez władze włoskie w celu uwolnienia pierwszej skarżącej.

⁴ Termin prawny oznaczający „sytuację, w której ta sama osoba cierpi z powodu więcej niż jednego zdarzenia przestępczego w określonym czasie” (Rekomendacja Rec(2006)8 Komitetu Ministrów Rady Europy w sprawie pomocy ofiarom przestępstw).

B.B. przeciwko Słowacji (nr 48587/21)

24 października 2024⁵ r.

Sprawa ta dotyczyła postępowania podjętego na Słowacji w odpowiedzi na zarzut, że skarżąca, obywatelka Słowacji pochodzenia romskiego, była przedmiotem handlu ludźmi w 2010 roku do Wielkiej Brytanii, gdzie pracowała jako prostytutka przez co najmniej rok. W postępowaniu tym dana osoba została skazana za sutenerstwo. Skarżąca zarzuciła w szczególności, że brak potraktowania przez władze słowackie przestępstwa jako handlu ludźmi, a nie sutenerstwa, był niezgodny z ich obowiązkiem przeprowadzenia skutecznego dochodzenia w sprawie wiarygodnego podejrzenia, że padła ofiarą handlu ludźmi.

Trybunał uznał, że w niniejszej sprawie **doszło do naruszenia** proceduralnego aspektu **Artykułu 4** (zakaz pracy przymusowej) Konwencji, stwierdzając, że postępowanie karne na Słowacji było znacząco wadliwe w odniesieniu do traktowania przez władze zarzutów przeciwko domniemanemu handlarzowi B.B.. Trybunał zauważył w szczególności, że władze ograniczyły swoje wysiłki w celu ustalenia faktów do tych istotnych dla oceny działań sprawcy jako sutenerstwa. Fakty na pierwszy rzut oka przedstawiały wiarygodne oskarżenie o handel ludźmi, które władze miały obowiązek zbadać, ale tego nie zrobiły.

Prawo do wolności i bezpieczeństwa (art. 5 Konwencji)

Čonka przeciwko Belgii

5 lutego 2002 roku

Zobacz poniżej pod tytułem „Zbiorowe wydalenia cudzoziemców”

Seferovic przeciwko Włochom

8 lutego 2011 roku

Niniejsza sprawa głównie dotyczyła zatrzymania obywatelki Bośni i Hercegowiny romskiego pochodzenia w oczekiwaniu na jej deportację z Włoch. Decyzja o jej deportacji i uprzednim aresztowaniu została wydana kilka tygodni po tym, jak urodziła dziecko (które następnie zmarło w szpitalu), pomimo faktu, że prawo włoskie zakazywało deportacji kobiet w ciągu sześciu miesięcy od wydania przez nią na świat dziecka. Skarżąca zarzuciła, że jej aresztowanie w ośrodku zatrzymań było bezprawne, a w świetle prawa włoskiego nie przysługiwały jej żadne środki ochrony prawnej, przy pomocy których mogłaby uzyskać zadośćuczynienie.

Trybunał przyjął, że doszło do **naruszenia art. 5 ust. 1 lit. f i art. 5 ust. 5** Konwencji (prawo do wolności i bezpieczeństwa). Odnośnie zarzutu bezprawności zatrzymania skarżącej Trybunał stwierdził, że władze włoskie, które były w posiadaniu informacji o porodzie, nie miały umocowania do wydania wniosku o jej zatrzymanie. Ponadto w sprawie zarzucono brak środków prawnych, za pomocą których skarżąca mogłaby uzyskać zadośćuczynienia za bezprawne zatrzymanie, Trybunał zaobserwował, że we włoskim prawie nie przewidziano żadnych przepisów umożliwiających skarżącej zwrócić się do władz krajowych o zadośćuczynienie za bezprawne zatrzymanie.

Prawo do sprawiedliwego procesu (art. 6 Konwencji)

K.H. i Inni przeciwko Słowacji (nr 32881/04)

28 kwietnia 2009 roku

Zobacz poniżej pod tytułem „Prawo do poszanowania życia rodzinnego i domu”.

⁵ Niniejszy wyrok stanie się ostateczny w okolicznościach określonych w art. 44 § 2 (wyroki ostateczne) [Europejskiej Konwencji Praw Człowieka](#).

[Paraskeva Todorova przeciwko Bułgarii](#)

25 marca 2010 roku

Skarżąca była członkiem romskiej społeczności. Sąd okręgowy skazał ją na karę trzech lat pozbawienia wolności za wyłudzenie i nie zgodził się na zawieszenie wykonania kary. Skarżąca nieskutecznie odwołała się do sądu wyższej instancji. Na podstawie wydanego przez sądy krajowe uzasadnienia odmowy zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności, skarżąca sformułowała zarzut, że doszło do dyskryminacji ze względu na jej przynależność do romskiej mniejszości. Następnie wskazała, że sądy w Bułgarii nie były bezstronne, ponieważ przy wydawaniu wyroku wzięto pod uwagę jej pochodzenie etniczne.

Trybunał stwierdził, że doszło do **naruszenia art. 14** (zakaz dyskryminacji) **razem z art. 6 ust. 1** (prawo do rzetelnego procesu) Konwencji. Uznał, że skarżąca doznała dyskryminacji ze względu na swoje pochodzenie etniczne, z powodu dwuznacznego uzasadnienia decyzji sądów krajowych o niezwłocznym wykonaniu kary pozbawienia wolności. Nie wystąpiły żadne obiektywne okoliczności uzasadniające tę sytuację. Trybunał podkreślił w związku z tym powagę faktów, które podniosła skarżąca i zaznaczył, że zlikwidowanie rasizmu jest w multikulturalnych społeczeństwach europejskich sprawą priorytetową oraz, że równość obywateli wobec prawa jest zasadą uwzględnioną w bułgarskim prawie krajowym.

[Negrea i Inni przeciwko Rumunii](#)

24 lipca 2018 roku

Sprawa dotyczyła między innymi zarzutów o pośrednią dyskryminację ze względu na przynależność do romskiej grupy etnicznej w odniesieniu do prawa do dodatków rodzinnych. Skarga odnosiła się również do długości postępowania.

Trybunał stwierdził, że doszło do naruszenia **art. 6 ust. 1** (prawo do rzetelnego procesu w rozsądnym terminie) Konwencji oraz **art. 13** (prawo do skutecznego środka odwoławczego) w związku z **art. 6 ust. 1**. Po pierwsze, uznał, że postępowanie trwające siedem lat i dziewięć miesięcy, czego nie można przypisać złożoności sprawy ani zachowaniu skarżących, nie spełniło wymogu „rozsądnego terminu”. Zauważył jednak, że w aktach sprawy nie było konkretnych dowodów na to, że jednostki z romskiej grupy etnicznej były bardziej dotknięte niż inni, i stwierdził, że dyskryminacyjne traktowanie ze strony władz nie miało miejsca. Ponadto zauważył, że w tym czasie w Rumunii nie było skutecznego środka odwoławczego w celu złożenia skargi na przewlekłość postępowania. Trybunał uznał, że zarzut dyskryminacji osób z romskiej grupy etnicznej w związku z korzystaniem z prawa do zasiłków socjalnych był w niniejszej sprawie nieuzasadniony i musiał zostać **odrzucony**.

Zobacz także:

[Hysenaj przeciwko Albanii](#)

27 września 2022 r. (decyzja w sprawie dopuszczalności)

[Prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego \(art. 8 Konwencji\).](#)

[Dostęp do dokumentacji medycznej](#)

[K.H. i Inni przeciwko Słowacji \(nr 32881/04\)](#)

28 kwietnia 2009 roku

Skarżącymi było osiem kobiet pochodzenia romskiego, które w czasie ciąży i porodu znajdowały się pod opieką oddziałów ginekologicznych i położniczych w dwóch szpitalach wschodniej Słowacji. Żadnej ze skarżących, pomimo ciągłych prób, nie udało się zająć w ciąży po ich ostatnim pobycie w szpitalu, gdzie rodziły przez cesarskie cięcie. Skarżące

podejrzewały, że przyczyną ich bezpłodności była ich sterylizacja podczas cesarskiego cięcia, wykonana bez ich wiedzy i zgody.

Trybunał przyjął, że doszło do **naruszenia art. 8** Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego), ponieważ skarżącym zabroniono zrobienia kopii ich dokumentacji medycznej. Doszło do **naruszenia art. 6 ust. 1** (prawo do sprawiedliwego rozpoznania sprawy) ze względu na fakt, że ich adwokatom nie umożliwiono dostępu do kopii ich historii medycznej, co ograniczyło dostęp skarżących do sądu. Ostatecznie Trybunał stwierdził, że nie doszło do **naruszenia art. 13** (prawo do skutecznego środka odwoławczego) Konwencji **łącznie z art. 8**, ze względu na fakt, że art. 13 nie stanowi gwarancji środka prawnego umożliwiającego zakwestionowanie prawa jako całości.

Zakaz zebrania

Lăcătuș przeciwko Szwajcarii

19 stycznia 2021 r.

Sprawa dotyczyła nakazu zapłaty przez skarżącą, obywatelkę Rumunii należącą do społeczności romskiej, grzywny w wysokości 500 franków szwajcarskich (około 464 euro) za zebranie w miejscu publicznym w Genewie oraz jej zatrzymania w areszcie śledczym na pięć dni z powodu niezapłacenia grzywny. Skarżąca zarzuciła w szczególności, że zakaz zebrania w miejscach publicznych stanowił niedopuszczalną ingerencję w jej życie prywatne, ponieważ pozbawił ją środków utrzymania.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia Artykułu 8** (prawo do poszanowania życia prywatnego) Konwencji, stwierdzając, że nałożona kara naruszyła godność ludzką skarżącej i naruszyła samą istotę praw chronionych na mocy Artykułu 8, a tym samym państwo przekroczyło swój margines oceny w niniejszej sprawie. Trybunał zauważył w szczególności, że skarżący, który był analfabetą i pochodził ze skrajnie ubogiej rodziny, nie miał pracy i nie otrzymywał świadczeń socjalnych. Zebractwo stanowiło dla niej środek przetrwania. Znajdując się w wyraźnie trudnej sytuacji, skarżąca miała prawo, nieodłącznie związane z ludzką godnością, do przedstawienia swojej trudnej sytuacji i próby zaspokojenia podstawowych potrzeb poprzez zebranie. Trybunał uznał również, że kara nałożona na skarżącą nie była proporcjonalna ani do celu zwalczania przestępczości zorganizowanej, ani do celu ochrony praw przechodniów, mieszkańców i właścicieli sklepów. Trybunał nie mógł zgodzić się z argumentem Sądu Federalnego, że mniej restrykcyjne środki nie przyniosłyby porównywalnego rezultatu.

Niszczenie obozowisk

Pastrama przeciwko Ukrainie

1 kwietnia 2021 r. (wyrok Komitetu)

Skarżąca w tej sprawie zarzuciła w szczególności, że funkcjonariusze państwowi byli zaangażowani w zniszczenie obozowiska Romów, w którym mieszkała, oraz że nie przeprowadzono skutecznego dochodzenia w tej sprawie.

Trybunał uznał, że **doszło do naruszenia art. 8** (prawo do poszanowania życia prywatnego) Konwencji, stwierdzając, że władze ukraińskie nie zareagowały odpowiednio na incydent, przeprowadzając dochodzenie zgodne z ich pozytywnym obowiązkiem zapewnienia skutecznego poszanowania życia prywatnego skarżącej. Uznał jednak, że nie został osiągnięty minimalny poziom dotkliwości wymagany, aby sprawa mogła zostać objęta zakresem art. 3 (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) Konwencji. W związku z tym uznał skargi skarżącego na podstawie art. 3 za niedopuszczalne jako w sposób oczywisty niezasadnione.

Dyskryminujące oświadczenia lub publikacje

Aksu przeciwko Turcji

15 marca 2012 r. (Wielka Izba)

Skarżący, pochodzenia romskiego, zarzucił, że trzy publikacje finansowane przez rząd (książka o Romach i dwa słowniki) zawierały uwagi i wyrażenia, które odzwierciedlały nastroje antyromskie.

Trybunał powtórzył, że dyskryminację w rozumieniu Artykułu 14 (zakaz dyskryminacji) Konwencji należy rozumieć jako odmienne traktowanie osób znajdujących się w podobnej sytuacji, bez obiektywnego lub racjonalnego uzasadnienia. Skarżącemu nie udało się jednak udowodnić, że publikacje miały dyskryminujący zamiar lub skutek. Sprawa skarżącego nie dotyczyła zatem odmiennego traktowania i Trybunał postanowił zbadać sprawę jedynie na podstawie art. 8 (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) Konwencji. W sprawie skarżącego Trybunał uznał, że **nie doszło do naruszenia art. 8**, stwierdzając, że ani książka, ani słowniki nie były obraźliwe dla Romów. Stwierdził w szczególności, że władze tureckie podjęły wszelkie niezbędne kroki w celu wypełnienia obowiązku wynikającego z art. 8, aby chronić skuteczne prawo skarżącego do poszanowania jego życia prywatnego jako członka społeczności romskiej. Wspomniał jednak, że byłoby lepiej, gdyby druga definicja słowa „Cygan” - „skąpiec” - została określona w słownikach jako „pejoratywna” lub „obraźliwa”, a nie „metaforyczna”.

Zobacz także:

Budinova i Chaprazov przeciwko Bułgarii

16 lutego 2021 r.

Inspekcja domu

L.F. przeciwko Węgrom (nr 621/14)

19 maja 2022 r.

Sprawa ta dotyczyła kontroli domu skarżącej - uzasadnionej retrospektywnie jako konieczna do sprawdzenia zgodności z przepisami budowlanymi oraz do przyznania i/lub przeglądu świadczeń mieszkaniowych - w 2011 r. przez delegację lokalnego biura burmistrza. Inspekcja odbyła się w ramach nowego programu socjalnego i w warunkach zwiększonych napięć między mieszkańcami pochodzenia romskiego i nieromskiego. Skarżący zarzucił, że burmistrz i jego współpracownicy nie mieli podstaw prawnych do wejścia do jego domu, a dochodzenie władz w sprawie jego skarg było nieskuteczne. Zarzucił również, że celem inspekcji było nękanie go ze względu na jego romskie pochodzenie etniczne oraz że organy śledcze nie podjęły niezbędnych kroków w celu zbadania ewentualnego rasistowskiego motywu incydentu.

Trybunał uznał, że w niniejszej sprawie **doszło do naruszenia Artykułu 8** (prawo do poszanowania domu) Konwencji, stwierdzając, że powody kontroli podane przez urząd burmistrza nie miały podstawy prawnej. Trybunał zauważył w szczególności, że przepisy budowlane nie miały zastosowania w sprawie oraz że dekret, o którym mowa w odniesieniu do świadczeń mieszkaniowych, był nieistotny, ponieważ nie toczyło się żadne oficjalne postępowanie w tym zakresie, które pozwoliłoby władzom na wejście do domu skarżącego. Z drugiej strony, Trybunał uznał za niedopuszczalną, z powodu niewyczerpania krajowych środków odwoławczych, skargę skarżącego na podstawie Artykułu 14 (zakaz dyskryminacji) Konwencji w związku z Artykułem 8, zauważając, że skarżący nie powtórzył swojego argumentu, że kontrola miała podtekst rasistowski w ostatnim postępowaniu dotyczącym jego sprawy.

Prawa rodzicielskie

Barnea i Caldararu przeciwko Włochom

22 czerwca 2017 roku

Sprawa dotyczyła odebrania 28-miesięcznej dziewczynki jej biologicznej rodzinie – obywatelom rumuńskim, którzy przybyli do Włoch w 2007 roku i osiedlili się w obozie dla Romów - na okres siedmiu lat oraz przekazania jej rodzinie zastępczej, w celu jej późniejszej adopcji. Skarżąca rodzina zarzuciła w szczególności fakt odebrania dziecka i umieszczenia w placówce opiekuńczej przez włoskie władze w 2009 roku, zaniechanie wykonania wyroku Sądu Apelacyjnego z 2012 roku o wprowadzenie w życie programu stopniowego odbudowywania więzi z rodziną biologiczną, umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej i ograniczenie liczby spotkań dziecka ze swoją rodziną biologiczną.

Trybunał stwierdził, że doszło do **naruszenia art. 8** (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) Konwencji, uznając, że władze włoskie nie powzięły odpowiednich i wystarczających wysiłków celem zabezpieczenia prawa skarżących do życia ze swoim dzieckiem w okresie pomiędzy czerwcem 2009 a listopadem 2016 roku. Trybunał uznał po pierwsze, że argumenty przedstawione przez Sąd Rodzinny uzasadniające odmowę oddania dziecka jego biologicznej rodzinie i przeznaczenia jej do adopcji nie stanowiły „nadzwyczajnie wyjątkowych” okoliczności usprawiedliwiających zrywanie więzi rodzinnych. Trybunał uznał, po drugie, że włoskie władze niepoprawnie implementowały wyrok Sądu Apelacyjnego z 2012 roku, który stanowił o oddaniu dziecka do jej biologicznej rodziny. Dlatego upływ czasu – co było konsekwencją opieszałości opieki społecznej we wdrażaniu programu odbudowującego rodzinę - oraz przyczyny podane przez Sąd Rodzinny uzasadniające przedłużające się tymczasowe umieszczenie dziecka, stanowiło czynnik decyzyjny, uniemożliwiający ponowne zejście się rodziny z dzieckiem, co powinno było nastąpić w 2012 roku.

Achim przeciwko Rumunii

24 października 2017 roku

Sprawa dotyczyła umieszczenia siedmiorga dzieci skarżącego – obywatela Rumunii należącego do romskiej grupy etnicznej - w zakładzie opiekuńczym, ponieważ rodzice nie wypełniali swoich rodzicielskich zadań i obowiązków. Skarżący zarzucił, po pierwsze, umieszczenie ich dzieci w zakładzie opiekuńczym, co uważał za niesprawiedliwe, a po drugie, oddalenie przez sąd odwoławczy jego wniosku o oddanie dziecka.

Trybunał orzekł, że nie doszło do **naruszenia art. 8** Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego). Uznał w szczególności, że czasowe umieszczenie dziecka w zakładzie opiekuńczym było uzasadnione właściwymi i wystarczającymi powodami oraz, że władze dążyły do zabezpieczenia interesów dzieci, jednocześnie dążąc do uzyskania odpowiedniej równowagi pomiędzy prawami skarżącego i jego dzieci. W tej sprawie decyzja podjęta przez sądy krajowe umotywowana była nie tylko niedostatkami materialnym rodziny, ale również zaniedbaniem przez rodziców stanu zdrowia i rozwoju społeczno-edukacyjnego dziecka; władze przyjęły konstruktywną postawę doradzając rodzicom działania, jakie należy podjąć celem poprawienia swojej sytuacji finansowej i kompetencji rodzicielskich; umieszczenie dziecka w zakładzie opiekuńczym miało tymczasowy charakter, a władze podjęły niezbędne działania celem uniemożliwienia dziecku powrotu do rodziców, gdyby tylko ci przejawiali chęć współpracy oraz polepszyli swoją sytuację.

Jansen przeciwko Norwegii

6 września 2018 roku

Skarżąca, obywatelka norweska pochodzenia romskiego, złożyła skargę w związku z odmową kontaktu z córką, która została objęta opieką i była w rodzinie zastępczej. Główną przyczyną wprowadzenia przez sądy norweskie ograniczeń w kontaktach było ryzyko uprowadzenia dziecka przez rodzinę skarżącej, które byłoby dla niego szkodliwe, oraz możliwość ujawnienia niejawnego adresu rodziny zastępczej.

Trybunał uznał, że doszło do **naruszenia art. 8** (prawo do poszanowania życia rodzinnego) Konwencji, stwierdzając, że potencjalne negatywne długoterminowe konsekwencje dla dziecka utraty kontaktu z matką i pozytywny obowiązek podjęcia środków w celu ułatwienia ponownego połączenia rodziny, tak szybko jak jest to wykonalne, nie zostały wystarczająco wzięte pod uwagę. Trybunał zauważył w szczególności, że zgodnie z orzecznictwem konieczne jest rozważenie długoterminowych skutków, jakie może mieć trwałe oddzielenie dziecka od jego naturalnej matki. Szczególnie, że oddzielenie dziecka od matki mogło również doprowadzić do wyobcowania z romskiej tożsamości.

Terna przeciwko Włochom

14 stycznia 2021 r.

Skarżąca w tej sprawie skarżyła się na usunięcie i umieszczenie w placówce opiekuńczej jej wnuczki (która mieszkała z nią od urodzenia) oraz na niemożność wykonywania prawa do kontaktów z dzieckiem przyznanego jej przez sądy krajowe. Uznała, że sytuacja ta wynikała ze stygmatyzacji rodziny dziecka i była związana z ich romskim pochodzeniem etnicznym.

Trybunał uznał, że **doszło do naruszenia Artykułu 8** (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) Konwencji, stwierdzając, że władze krajowe nie podjęły odpowiednich i wystarczających wysiłków w celu zapewnienia poszanowania prawa skarżącej do kontaktów z dzieckiem oraz że naruszyły prawo skarżącej do poszanowania jej życia rodzinnego. Trybunał zauważył w szczególności, że skarżąca nieustannie próbowała nawiązać kontakt z dzieckiem od czasu umieszczenia go w domu dziecka w 2016 roku i pomimo różnych orzeczeń sądowych nie była w stanie skorzystać z prawa do kontaktu z dzieckiem. Trybunał uznał, że nawet jeśli środki prawne przewidziane w prawie włoskim wydawały się odpowiednie, aby umożliwić państwu wywiązanie się z pozytywnych zobowiązań wynikających z art. 8 Konwencji, władze przez pewien czas pozwalały na faktyczną sytuację sprzeczną z decyzjami wydanymi przez sądy, ignorując długoterminowe skutki, które mogą wynikać z trwałego oddzielenia dziecka od osoby odpowiedzialnej za opiekę nad nim, czyli skarżącej. Trybunał uznał również, że opóźnienia w organizacji prawa skarżącej do kontaktów z dzieckiem wskazywały na problem systemowy we Włoszech. Jednakże w niniejszej sprawie sądy krajowe na żadnym etapie nie oparły się na argumentacji związanej z pochodzeniem etnicznym dziecka i jej rodziny, aby uzasadnić objęcie jej opieką. Powody podane dla tego ostatniego dotyczyły faktu, że w najlepszym interesie dziewczynki było usunięcie jej ze środowiska, w którym była poważnie karana pod wieloma względami, a także ze względu na niezdolność skarżącej do pełnienia jakiegokolwiek roli rodzicielskiej. Trybunał uznał zatem, że **nie doszło do naruszenia Artykułu 14** (zakaz dyskryminacji) Konwencji **w związku z Artykułem 8**.

Bezprawna sterylizacja i termin na dochodzenie odszkodowania

Maděrová przeciwko Republice Czeskiej

8 czerwca 2021 r. (decyzja w sprawie dopuszczalności)

Sprawa dotyczy sterylizacji skarżącej w 1982 r. i jej wniosku o odszkodowanie, który został odrzucony z powodu przedawnienia. Skarżąca podniosła w szczególności, że jej prawo do poszanowania życia rodzinnego nie zostało objęte skuteczną ochroną sądową.

Trybunał uznał skargę za niedopuszczalną jako w sposób oczywisty nieuzasadnioną. Trybunał nie stwierdził w szczególności, że pozwane państwo uchybiło w niniejszej sprawie swoim pozytywnym zobowiązaniom wynikającym z art. 8 (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) Konwencji.

Przemoc słowna i groźby

R.B. przeciwko Węgrom (nr 64602/12)

12 kwietnia 2016 r.

Sprawa dotyczyła skargi złożonej przez kobietę pochodzenia romskiego, która twierdziła, że padła ofiarą rasistowskich obelg i groźb ze strony uczestników antyromskiego marszu oraz że władze nie przeprowadziły dochodzenia w sprawie rasistowskich obelg słownych. Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia Artykułu 8** (prawo do poszanowania życia prywatnego) Konwencji ze względu na niewystarczające dochodzenie w sprawie zarzutów skarżącej o znęcanie się na tle rasowym. Uznał w szczególności, że biorąc pod uwagę fakt, że zniewagi i czyny, o których mowa, miały miejsce podczas marszu przeciwko Romom i pochodziły od członka skrajnie prawicowej grupy strażniczej, władze powinny były przeprowadzić dochodzenie w tym konkretnym kontekście. Nie podjęły one jednak wszelkich uzasadnionych kroków w celu ustalenia roli motywów rasistowskich. Jednocześnie Trybunał uznał za niedopuszczalną skargę na podstawie art. 8 dotyczącą bezczynności władz podczas wieców jako oczywiście bezzasadną, dochodząc do wniosku, że nie było żadnych pozorów nieuzasadnionej reakcji policji na demonstracje. Trybunał uznał również za **niedopuszczalną** skargę skarżącego na podstawie art. 3 (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) Konwencji w związku z art. 14 (zakaz dyskryminacji) jako w sposób oczywisty nieuzasadnioną. Podczas gdy grupy prawicowe były obecne w jej sąsiedztwie przez kilka dni, były one stale monitorowane przez policję. Nie doszło do fizycznej konfrontacji między romskimi mieszkańcami a demonstrantami. Wypowiedzi i działania jednego z demonstrantów, choć otwarcie dyskryminujące i dokonane w kontekście marszów o nietolerancyjnym wydźwięku, nie były tak poważne, aby wywołać rodzaj strachu, udręki lub poczucia niższości, które są niezbędne, aby skarga wchodziła w zakres art. 3.

Király i Dömötör przeciwko Węgrom

17 stycznia 2017 r.

Sprawa dotyczyła antyromskiej demonstracji. Skarżący - oboje pochodzenia romskiego - twierdzili, że policja nie zapewniła im ochrony przed rasistowskimi nadużyciami podczas demonstracji i nie przeprowadziła właściwego dochodzenia w sprawie incydentu. Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia Artykułu 8** Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego). Trybunał stwierdził w szczególności, że dochodzenie władz węgierskich w sprawie incydentu było ograniczone. Mianowicie, jedno z dochodzeń - dotyczące przemówień wygłoszonych podczas demonstracji - nie uwzględniło szczególnego kontekstu nadużyć, a inne - dotyczące przestępstwa przemocy wobec grupy - było powolne i ograniczone do aktów przemocy fizycznej. Dochodzenia nie ustaliły zatem prawdziwego i złożonego charakteru wydarzeń. Skumulowany efekt tych niedociągnięć oznaczał, że otwarcie rasistowska demonstracja, ze sporadycznymi aktami przemocy, pozostała praktycznie bez konsekwencji prawnych. W istocie integralność psychiczna skarżących nie była skutecznie chroniona przed tym, co sprowadzało się do zorganizowanego zastraszania społeczności romskiej za pomocą parady paramilitarnej, groźb słownych i przemówień popierających politykę segregacji rasowej. Trybunał obawiał się, że może to być postrzegane przez opinię publiczną jako legitymizacja i/lub tolerancja państwa dla takiego zachowania.

Sposób życia, przymuszone eksmisje i alternatywne akomodacje

Buckley przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

25 września 1996 roku

Skarżąca zgłosiła, że odkąd zabroniono jej mieszkania w taborze na własnej ziemi ze swoją rodziną oraz kontynuowania wędrowniczego trybu życia, doszło do trwałego naruszenia jej prawa do poszanowania życia prywatnego, rodzinnego i jej domu.

Trybunał stwierdził, że **nie doszło do naruszenia art. 8** Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego, rodzinnego i domu) **ani do naruszenia art. 14** (zakaz dyskryminacji) **w związku z art. 8**. Uznał, że władze wyważyły sprzeczne kwestie i podały właściwe oraz wystarczające powody dla swojej decyzji, mianowicie, że środki te zostały powzięte celem realizacji zaplanowanej kontroli bezpieczeństwa na autostradach, ochrony środowiska i zdrowia publicznego.

Chapman przeciwko Zjednoczonemu Królestwu, Coster przeciwko Zjednoczonemu Królestwu, Beard przeciwko Zjednoczonemu Królestwu, Lee przeciwko Zjednoczonemu Królestwu i Jane Smith przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

18 stycznia 2001 (Wielka Izba)

Skarżący zarzucili w szczególności, że środki powzięte przeciwko nim celem wdrożenia środków planowania dotyczących zajmowanej przez nich własnej ziemi w ich własnych taborach, stanowiło naruszenie art. 8 (prawo do poszanowania życia prywatnego, rodzinnego i domu) oraz art. 14 (zakaz dyskryminacji) Konwencji.

Trybunał orzekł, że **nie doszło do naruszenia art. 8** Konwencji ani do **naruszenia art. 14 Konwencji**. Uznał w szczególności, że środki podjęte przeciwko skarżącym były „zgodne z prawem” i „zgodne z zamierzonym celem prawnym” ochrony środowiska, natomiast ziemie, o których mowa w tej sprawie, zostały zajęte bez odpowiedniego pozwolenia, znajdowały się na terenie Zielonego Pasa i Specjalnej Strefy Krajobrazu. Trybunał nie przyjął stanowiska, że Wielka Brytania (lub jakiegokolwiek inne Umawiające się Państwo Konwencji Europejskiej) było zobowiązane do udostępnienia społeczności cygańskiej wystarczającej ilości odpowiednio wyposażonych lokali, a art. 8 nie przyznawał prawa do zapewnienia domu.

Connors przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

27 maja 2004 roku

Sprawa dotyczyła eksmisji skarżącego i jego rodziny z gminnych terenów cygańskich w Cottingley Springs w Leeds (Anglia), gdzie stale mieszkali od około 13 lat, ze względu na fakt, że nie przestrzegali zasad porządku publicznego i byli uciążliwi.

Trybunał przyjął, że doszło do **naruszenia art. 8** Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego, rodzinnego i domu) Konwencji, uznając, że eksmisji nie przeprowadzono przy zachowaniu niezbędnych gwarancji proceduralnych, mianowicie obowiązku właściwego uzasadnienia poważnej ingerencji w prawa skarżącego. Trybunał zaobserwował w szczególności, że delikatna sytuacja Cyganów jako mniejszości oznaczała, że należało szczególnie przywrócić się ich potrzebom i stylowi życia zarówno poprzez odpowiednie regulacyjne ramy prawne oraz podejmowanie decyzji w określonych sprawach. W tym zakresie na Zjednoczonym Królestwie spoczywał pozytywny obowiązek ułatwienia Cyganom prowadzenia ich stylu życia.

Yordanova i Inni przeciwko Bułgarii

24 kwietnia 2012 roku

Sprawa dotyczyła planu władz bułgarskich eksmisji Romów z osady znajdującej się na ziemiach gminy w regionie Sofii o nazwie Batalova Vodenitsa.

Trybunał stwierdził, że **doszłoby do naruszenia art. 8** (prawo do życia prywatnego i rodzinnego) Konwencji **gdyby nakaz eksmisji został wykonany**. Uznał w szczególności, że nakaz eksmisji został oparty na prawie i zweryfikowany w procedurę odnośnie podejmowania decyzji i w żadnej sytuacji władze nie były zobowiązane znalezienia równowagi pomiędzy sprzecznymi interesami.

Winterstein i Inni przeciwko Francji

17 października 2013 roku

Sprawa dotyczyła postępowania o eksmisję wszczętego przeciwko kilku wędrowniczym rodzinom, które mieszkaly w tym samym miejscu przez wiele lat. Sądy krajowe wydały rodzinom nakaz eksmisji, pod groźbą kary za niezastosowanie się do niej. Pomimo, że

nakaz nie został wykonany, wiele rodzin wyprowadziło się. Przyznano im lokum zastępcze w mieszkaniu komunalnym; natomiast tak zwane miejsca przyjazne rodzinom, gdzie pozostałe rodziny miały zostać ulokowane nigdy nie powstały. Skarżący zarzucił w szczególności nakaz opuszczenia przez nich ziemi, którą zamieszkiwali przez wiele lat, co stanowiło naruszenie ich prawa do poszanowania życia prywatnego, rodzinnego oraz domu.

Trybunał przyjął, że doszło do **naruszenia art. 8** Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego). Zauważył w szczególności, że sądy, pomimo świadomości, że sprawa nie jest pilna oraz braku wyraźnych bezprawnych uciążliwości, nie wziął pod uwagę długości czasu, przez który skarżący byli osiedleni, tolerancję tej sytuacji przez władze gminne, prawa do mieszkania, przepisów art. 3 i 8 Konwencji i orzecznictwa Trybunału. Trybunał wskazał w związku z tą sprawą liczne instrumenty międzynarodowe i Rady Europy, w sprawie przymusowych eksmisji Romów lub wędrowców podkreślił potrzebę zapewnienia tym osobom kwatery zastępczej. Władze krajowe powinny wziąć pod uwagę fakt, że skarżący przynależą do grupy narażonej mniejszości; to wymusza przywiązywanie szczególnej uwagi do potrzeb i innego sposobu życia przy opracowywaniu rozwiązań na bezprawne zajęcie ziemi lub podejmowaniu decyzji o możliwym lokalu zastępczym⁶.

Bagdonavicius i Inni przeciwko Rosji⁷

11 października 2016 roku

Sprawa dotyczyła zniszczenia domów i przymusowej eksmisji osób pochodzenia romskiego mieszkających w wiosce w okręgu kaliningradzkim. Skarżący zarzucili w szczególności, że wysiedlenia i zniszczenie ich domów stanowiło naruszenie ich prawa do poszanowania życia rodzinnego, prywatnego i domu. Zarzucili również, że doszło do naruszenia ich prawa do pokojowego korzystania z własności. Ostatecznie zarzucili, że przesłuchanie niektórych z nich przez policję utrudniło skorzystanie przez nich z prawa do złożenia indywidualnej skargi.

Trybunał stwierdził, że doszło do **naruszenia art. 8** (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego i the dom) Konwencji, uznając, że skarżący nie mieli możliwości zbadania proporcjonalności naruszenia w procesie dotyczącym zniszczenia ich domu zgodnie z art. 8 oraz że władze krajowe nie przeprowadziły rzetelnych konsultacji ze skarżącymi o możliwych wariantach zmiany miejsca zamieszkania, dostosowanych do ich potrzeb, zanim zostali przymusowo wyeksmitowani. Odnośnie zarzutów skarżących dotyczących prawa rzeczowych wobec swoich domów, Trybunał przyjął, że nie były one wystarczająco istotne i ustalone, by stanowić konkretną korzyść, a co za tym idzie „własność” w znaczeniu art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji. W związku z tym uznał tę część skargi za **niedopuszczalną**. Następnie, mając na uwadze niszczenie ruchomości w toku operacji niszczenia domów, Trybunał zauważył, że skarżący ani nie złożyli skargi, ani nie wniesli o odszkodowanie do sądów krajowych. W związku z tym odrzucił tę część skargi ze względu na niewyczerpanie krajowych środków odwoławczych. Ostatecznie w świetle swojego orzecznictwa Trybunał stwierdził, że władze Rosji nie utrudniały skarżącym korzystania z ich prawa do indywidualnej skargi. Dlatego stwierdził, że Rosja **wywiązała się ze swoich zobowiązań na mocy art. 34** Konwencji.(prawo indywidualnej skargi).

Hudorovič i Inni przeciwko Słowenii

10 marca 2020 roku⁸

Skarga, złożona przez obywateli Słowenii pochodzenia romskiego, dotyczyła rzekomego braku dostępu skarżących do wody pitnej i infrastruktury sanitarnej, uwzględniając ich styl życia i status mniejszości.

⁶ Zob. również wyrok odnośnie słusznego zadośćuczynienia w wyroku wydanym tej sprawie przez Trybunał dnia 28 kwietnia 2016 roku

⁷ W dniu 16 września 2022 r. Federacja Rosyjska przestała być stroną Konwencji.

⁸ Ten wyrok uprawomocni się na warunkach określonych w art. 44 ust. 2 Konwencji (wyroki ostateczne) [Europejskiej Konwencji Praw Człowieka](#).

Trybunał uznał, że **nie doszło do naruszenia art. 8** (prawo do poszanowania życia prywatnego) Konwencji w odniesieniu do skarżących. Stwierdził w szczególności, że władze słoweńskie, uznając niekorzystną sytuację skarżących, podjęły pozytywne kroki aby zapewnić im odpowiedni dostęp do bezpiecznej wody pitnej. Świadczenia socjalne zapewniane przez państwo oznaczały, że mieli oni również możliwość wprowadzenia alternatywnych środków sanitarnych. Trybunał stwierdził również, że **nie doszło do naruszenia art. 14** (zakaz dyskryminacji) Konwencji **w związku z art. 8 i nie doszło do naruszenia art. 3** (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) Konwencji **rozpatrywanego samodzielnie lub w związku z art. 14**.

Hirtu i Inni przeciwko Francji (nr 24720/13)

14 maja 2020 roku

Niniejsza sprawa dotyczyła przymusowej eksmisji nielegalnego obozu w kwietniu 2013 roku, w którym skarżący, osoby pochodzenia romskiego mieszkali przez sześć miesięcy. Skarżący zarzucili w szczególności naruszenie ich prawa do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego oraz ich domów. Podnosili również brak skutecznego środka odwoławczego, za pomocą którego mogliby podważyć przymusową eksmisję. Twierdzili także, że okoliczności ich przymusowej eksmisji i późniejsze warunki życia stanowiły niehumanitarny i poniżający traktowanie.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 8** Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego oraz mieszkania), uznając, że sposób eksmisji skarżących naruszył ich prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego. Zauważył w szczególności, że władze były zasadniczo uprawnione do eksmisji skarżących, którzy nielegalnie zajmowali grunty miejskie i nie mogli twierdzić, że mają uzasadnione oczekiwanie pozostania na nich. Niemniej jednak, w odniesieniu do sposobu eksmisji skarżących, Trybunał zauważył, że zastosowany środek nie był oparty na decyzji sądowej, a na procedurze wydania formalnego zawiadomienia na podstawie ustawy z lipca 2000 roku. Decyzja o zastosowaniu tej procedury pociągnęła za sobą szereg konsekwencji. Ze względu na krótki czas między wydaniem zarządzenia prefektury a jego wykonaniem nie wzięto pod uwagę konsekwencji eksmisji ani szczególnej sytuacji skarżących. Ponadto z powodu zastosowanej procedury środek odwoławczy przewidziany w prawie krajowym wszedł w życie po podjęciu decyzji przez władze administracyjne i był nieskuteczny w niniejszej sprawie. Trybunał podkreślił również, że fakt, iż skarżący należeli do nieuprzywilejowanej grupy społecznej, oraz ich szczególne potrzeby z tego względu, powinny zostać uwzględnione w ocenie proporcjonalności, którą władze krajowe były zobowiązane przeprowadzić, czego jednak nie zrobiły.

Trybunał orzekł, że **nie doszło do naruszenia art. 3** (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) Konwencji w odniesieniu do skarżących, uznając, że okoliczności ich przymusowej eksmisji i późniejszych warunków życia nie można było uznać za niehumanitarny lub poniżający traktowanie. Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 13** (prawo do skutecznego środka odwoławczego) Konwencji, uznając, że w pierwszej instancji nie przeprowadzono kontroli sądowej argumentów skarżących na podstawie art. 3 i 8 w postępowaniu co do istoty sprawy albo w postępowaniu w trybie pilnym, z naruszeniem wymogów art. 13.

Faulkner przeciwko Irlandii i McDonagh przeciwko Irlandii

8 marca 2022 r. (decyzja w sprawie dopuszczalności)

Sprawa dotyczyła usunięcia skarżących, które były siostrami i członkiniami społeczności Travellersów (uznanej grupy etnicznej w Irlandii), z przydrożnego miejsca, w którym mieszkały nielegalnie. Skarżące zarzuciły, że nakaz opuszczenia terenu stanowił ingerencję w ich prawa oraz że władze nie zbadały proporcjonalności nakazów. Skarżący twierdzili ponadto, że postępowanie krajowe zostało przeprowadzone w nadmiernym pośpiechu, a oni sami nie byli prawnie reprezentowani.

Trybunał uznał skargi za **niedopuszczalne** jako w sposób oczywisty nieuzasadnione, stwierdzając, że nie ma podstaw do stwierdzenia, że nakaz sądowy opróżnienia gruntu był nieproporcjonalny lub że postępowanie sądowe jako całość było niesprawiedliwe. Zwrócono w szczególności uwagę na reprezentację skarżących przez radcę prawnego przed Wysokim Sądem. Podkreślił również, że skarżący nielegalnie zajmowali teren i nie zostali bezdomni w wyniku nakazów, ponieważ znaleziono dla nich zakwaterowanie przy wsparciu państwa. W niniejszej sprawie Trybunał stwierdził, że władze irlandzkie działały w ramach przysługującego im uznania.

Paketova i inni przeciwko Bułgarii

4 października 2022 r.

Skarżący, członkowie kilku rodzin pochodzenia romskiego, mieszkali w czasie wydarzeń w wiosce w gminie Maritsa w regionie Płowdiw. Sprawa dotyczyła ich skargi, że zostali zmuszeni do opuszczenia swoich domów w następstwie bójki we wsi między jednym ze skarżących a nie-Romem oraz zgromadzenia rozszoszczonych członków miejscowej ludności, do których dołączyły radykalne grupy ekstremistyczne, wykrzykujące antyromskie hasła i grożące przemocą. Skarżący twierdzili w szczególności, że cała społeczność romska w wiosce została faktycznie poddana zbiorowemu wydaleni, a zarówno sołtys, jak i policja odegrali główną rolę w wydaleni i późniejszych przeszkodach w ich powrocie, odmawiając ochrony przed wrogością na tle rasowym.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia Artykułu 8** (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego oraz domu) w związku z Artykułem 14 (zakaz dyskryminacji) Konwencji, stwierdzając, że skumulowany efekt zaniechań różnych władz, w zakresie ich pozytywnych obowiązków, doprowadził do sytuacji, w której wszyscy skarżący zostali wypędzeni ze swoich domów i nie wyciągnięto wobec nich żadnych konsekwencji prawnych. Skarżący zostali pozbawieni możliwości spokojnego korzystania z życia prywatnego i rodzinnego oraz swoich domów i nie zapewniono im wymaganej ochrony ich praw.

Podobne sprawy:

Stenegry i Adam przeciwko Francji

22 maja 2007 roku (decyzja o dopuszczalności)

Farkas i Inni przeciwko Rumunii

17 czerwca 2014 roku (decyzja o dopuszczalności)

Cazacliu i Inni przeciwko Rumunii

4 kwietnia 2017 roku (decyzja o dopuszczalności)

Dimitrova i Inni przeciwko Bułgarii

11 lipca 2017 roku (decyzja o dopuszczalności)

Aydarov i Inni przeciwko Bułgarii

2 października 2018 roku (decyzja o dopuszczalności)

Sprawy w toku

Caldarar i Inni przeciwko Polsce (nr 6142/16)

Skarga została zakomunikowana Rządowi polskiemu dnia 8 września 2017 roku

Niniejsza sprawa dotyczyła skargi pięciu rodzin romskich na zniszczenie ich domu.

Trybunał zakomunikował skargę Rządowi polskiemu i zadał stronom pytania dotyczące art. 3 (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania), art. 8 (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego), art. 13 (prawo do skutecznego środka odwoławczego), art. 14 (zakaz dyskryminacji) art. 35 (dopuszczalności kryteriów) Konwencji oraz art. 1 (ochrona własności) Protokołu nr 1 do Konwencji.

Wolność słowa (art. 10 Konwencji)

Le Pen przeciwko Francji

28 lutego 2017 roku (decyzja o dopuszczalności)

Sprawa dotyczyła orzeczenia sądów krajowych wobec skarżącego w związku z pewnymi uwagami, które wygłosił we wrześniu 2012 roku podczas Szkoły Letniej *Front National* - ruchu politycznego, który sam założył i był jego honorowym przewodniczącym.

Trybunał uznał skargę skarżącego złożoną na mocy art. 10 Konwencji (wolność słowa) za **niedopuszczalną**, ponieważ była oczywiście nieuzasadniona, uznając w szczególności, że jego skazanie za bezpośrednio skierowaną publiczną obrazę grupy osób uwarunkowaną ich przynależnością do konkretnej społeczności etnicznej, było oparte na właściwych i wystarczających powodach.

Krajowa Rada Młodzieży Mołdawii przeciwko Republice Mołdawii

25 czerwca 2024 r.

Sprawa ta dotyczyła odmowy przez władze lokalne zezwolenia skarżącej organizacji pozarządowej na umieszczenie na nośnikach reklamowych ilustracji antydyskryminacyjnych, ze względu na to, że przedstawiały one niektóre grupy społeczne w sposób niegodny i poniżający. Plakat przedstawiał karykatury różnych osób, w tym dwóch mężczyzn trzymających się za ręce, czarnoskórego mężczyznę, starszą kobietę, kobietę w ciąży, osobę na wózku inwalidzkim i rzekomo romską parę. Skarżąca organizacja pozarządowa zarzuciła, że doszło do bezprawnej, nieproporcjonalnej ingerencji w jej wolność do wykorzystywania karykatur przedstawiających zakazane podstawy dyskryminacji w celach reklamowych oraz w jej wolność do przekazywania informacji na temat uruchomienia bezpłatnej infolinii ds. dyskryminacji.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia Artykułu 10** (wolność wyrażania opinii) Konwencji, stwierdzając, że ingerencja w prawo skarżącej organizacji pozarządowej do wolności wyrażania opinii nie była konieczna w demokratycznym społeczeństwie. W niniejszej sprawie Trybunał musiał zbadać, czy - jak stwierdziły sądy krajowe - kwestionowany środek był konieczny do ochrony „praw innych osób”. Na wstępie Trybunał zauważył, że kwestią sporną było prawo społeczności romskiej i osób niepełnosprawnych do poszanowania ich godności. Trybunał zauważył, że sporny plakat zawierał karykatury przedstawiające negatywne stereotypy dotyczące Romów i osób z niepełnosprawnościami. W odniesieniu do kontekstu i charakteru tego plakatu Trybunał zauważył, że został on przygotowany przez skarżącą organizację pozarządową w ramach kampanii antydyskryminacyjnej z udziałem kilku innych organizacji pozarządowych, której jednym z celów było promowanie pierwszej bezpłatnej infolinii antydyskryminacyjnej w Mołdawii. Główną kwestią w niniejszej sprawie była decyzja skarżącej organizacji pozarządowej o zilustrowaniu plakatu kreskówkami. W tej kwestii Trybunał powtórzył, że satyra jest formą ekspresji artystycznej i komentarza społecznego, który w naturalny sposób ma na celu prowokowanie i agitowanie, przyczyniając się w ten sposób do debaty publicznej. Trybunał zauważył również, że karykaturom na plakacie towarzyszył tekst zachęcający zainteresowane społeczności do dzwonienia na bezpłatną infolinię, jeśli doświadczyły dyskryminacji. Dla Trybunału było oczywiste, że zamierzonym celem nie było obrażanie, wyśmiewanie lub stygmatyzowanie tych wrażliwych grup ludności lub podstępne promowanie mowy nienawiści i nietolerancji. Rozpatrywane w ich bezpośrednim, bardziej ogólnym kontekście, plakat i karykatury były wyraźnie środkiem zwrócenia uwagi opinii publicznej właśnie na stereotypy społeczne i dyskryminację doświadczaną przez grupy szczególnie wrażliwe, zachęcając je jednocześnie do dochodzenia swoich praw. Trybunał zauważył ponadto, że sądy krajowe nie przeprowadziły skutecznej kontroli zgodnie z wymogami art. 10 Konwencji. W opinii Trybunału uchybienie to było kluczowym czynnikiem w ustaleniu, że nie istniały istotne i wystarczające powody ingerencji w prawo skarżącej organizacji pozarządowej do wolności wypowiedzi. Ponadto taka ingerencja mogłaby mieć mrozący wpływ na satyryczne formy wypowiedzi dotyczące kwestii społecznych.

Wolność zgromadzania się i stowarzyszania się (art. 11 Konwencji)

Antyromskie wiece i demonstracje

Vona przeciwko Węgrom

9 lipca 2013 roku

Sprawa dotyczyła rozwiązania stowarzyszenia ze względu na organizowane przez nich antyromskie wiece i demonstracje.

Trybunał przyjął, że **nie doszło do naruszenia art. 11** Konwencji (wolność zgromadzania się i stowarzyszania się). Przywołał w szczególności, że w stosunku do partii politycznych Państwo było uprawnione do podejmowania środków zapobiegawczych celem ochrony demokracji przed stowarzyszeniami, jeżeli znaczny i nieuchronny uszczerbek na prawach innych osób zagraża fundamentalnym wartościom, na których powstało i funkcjonuje społeczeństwo demokratyczne. W niniejszej sprawie ruch rozpoczęty przez stowarzyszenie skarżącego doprowadził do demonstracji, których przekazem był podział rasowy, przywołujący na myśl węgierski ruch nazistowski (Strzałokrzyż) i wywierał zastraszający efekt na mniejszość romską. W rzeczy samej tego typu paramilitarne marsze wykraczają poza samo tylko wyrażanie niepokojących lub obraźliwych idei, które są chronione na mocy Konwencji, mając na uwadze fizyczną obecność niebezpiecznych grup w postaci zorganizowanych działaczy. W związku z tym, jedynym sposobem, by skutecznie wyeliminować zagrożenie stwarzane przez ten ruch, było zlikwidowanie wsparcia organizacyjnego zapewnianego przez stowarzyszenie.

Zakazy dotyczące cygańsko-romańskich targów

Rada Cygańska i Inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

14 maja 2002 roku (decyzja o niedopuszczalności)

Pierwszy i drugi skarżący to organizacje reprezentujące interesy cygańsko-romskiej społeczności, do której przynależeli trzeci i czwarty skarżący. Targi koni w Horsemonden to istotne kulturalno-społeczne wydarzenie w życiu cygańsko - romskiej społeczności w Zjednoczonym Królestwie, które odbywało się każdego roku w miejscowości Horsmonden Village Green przez ponad 50 lat. W sierpniu 2000 roku Rada Miejska w Borough wydała zakaz zorganizowania wydarzenia, co uargumentowała tym, że targ mógłby wywołać poważne zakłócenia w życiu społeczności, która mieszkała nieopodal miejsca, w którym wydarzenie miało mieć miejsce. Dnia 4 września 2000 roku, uzyskawszy zgodę Sekretarza Stanu, Rada miejska w Borough wydała zakaz. Niezależnie od zakazu, policja wyraziła zgodę na przeprowadzenie niewielkiej parady w Horsmonden w dniu 10 września 2000 roku.

Trybunał orzekł skargę za **niedopuszczalną** (oczywiście nieuzasadnioną) na mocy art. 11 Konwencji uznając, że w okolicznościach sprawy, odpowiedź władz była proporcjonalna, uwzględniała odpowiednią równowagę pomiędzy prawami skarżących i członków społeczności. Co do konieczności powziętych środków, Trybunał zauważył w szczególności, że korzystanie z prawa do wolności zgromadzania się nie jest absolutne, a w przypadku dużych zgromadzeń, ich wpływ na społeczność jako całość, powinno być zgodnie z prawem wzięte pod uwagę. W przedmiotowej sprawie rozmiary targu na przestrzeni lat rozrosły się, a w 2000 roku policja odnotowała zakłócenia w życiu lokalnej społeczności spowodowane m. in. hałaśliwymi gośćmi, zastawieniem parkingów, zaśmiecaniem, wzrostem ilości przestępstw i blokowaniem przejazdu. Ponadto, władze udostępniły teren w odległości około 20 minut od Horsmonden, który pomieściłby większą ilość osób bez powodowania zakłóceń. Co więcej policja zezwoliła na pochód przez Horsmonden niewielkiej grupy osób.

Ochrona własności (art. 1 Protokołu Nr 1 do Konwencji)

Niszczenie domów i przymusowe wysiedlenia

Bagdonavicius i Inni przeciwko Rosji⁹

11 października 2016 roku

Zobacz powyżej pod tytułem „Prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego oraz domu”

Odmowa uznania ważności małżeństwa romskiego w sprawie o przyznanie renty rodzinnej

Muñoz Díaz przeciwko Hiszpanii

8 grudnia 2009 roku

Skarżąca, obywatelka Hiszpanii należąca do romskiej społeczności, w 1971 roku wyszła za mąż w duchu tradycji i obrzędów romskiej społeczności. Jej mąż, również obywatel Hiszpanii i członek tej społeczności, zmarł w 2000 roku. Wnioskowała o przyznanie renty, ale uzyskała odpowiedź odmowną. Skarżąca sformułowała zarzut w szczególności na odmowę władz do przyznania jej renty ze względu na fakt, że jej małżeństwo nie miało w Hiszpanii skutków prawnych.

Trybunał stwierdził, że doszło do **naruszenia art. 14** (zakaz dyskryminacji) Konwencji **w związku z art. 1** (ochrona własności) **Protokołu Nr 1** uznając, że decyzja władz hiszpańskich była nieproporcjonalna, ponieważ państwo gwarantowało skarżącej i jej rodzinie ubezpieczenie zdrowotne oraz pobierało od jej męża składki na ubezpieczenie społeczne przez ponad 19 lat, by następnie odmówić uznania ich małżeństwa zawartego zgodnie z romską kulturą, gdy przyszło do przyznania jej renty ze względu na śmierć jej męża.

Prawo do edukacji (art. 2 Protokołu Nr 1)

Umieszczanie dzieci romskich w „specjalnych” szkołach

D.H. i Inni przeciwko Republice Czeskiej

13 listopada 2007 (Wielka Izba)

Sprawa dotyczyła 18 romskich dzieci obywatelstwa czeskiego, którzy w latach 1996 - 1999 zostali umieszczeni w szkołach dla dzieci specjalnej troski, w tym z upośledzeniem psychicznym i społecznym. Skarżący zarzucili, że funkcjonował wówczas dwustopniowy system edukacji, gdzie na wpół automatycznie przydzielano dzieci romskiego pochodzenia do szkół o uproszczonym systemie nauczania.

Trybunał zauważył w szczególności, że w tym czasie w Republice Czeskiej większość dzieci znajdujących się w szkołach specjalnych było romskiego pochodzenia. Romskie dzieci o przeciętnym/ponad przeciętnym intelekcie, były często umieszczane w tych placówkach na podstawie testów psychologicznych niedostosowanych do osób ich pochodzenia etnicznego. Trybunał stwierdził, że ówczesne prawo miało nieproporcjonalnie szkodliwy wpływ na romskie dzieci, co stanowiło **naruszenie art. 14** Konwencji (zakaz dyskryminacji) **w związku z art. 2 Protokołu nr 1** (prawo do poszanowania mienia).

Sampanis i Inni przeciwko Grecji

5 czerwca 2008 roku

Sprawa dotyczyła zaniechania władz do umożliwienia dziecku nauki w roku szkolnym 2004-2005, a następnie umieszczenia go w specjalnej klasie, której zajęcia odbywały się

⁹ W dniu 16 września 2022 r. Federacja Rosyjska przestała być stroną Konwencji.

w przybudówce do głównego budynku szkoły podstawowej Aspropyrgos, co było według skarżącego umotywowane z romskim pochodzeniem.

Trybunał zauważył, że dzieci romskie nie były poddawane odpowiednim testom ani przed przydzieleniem do klasy, celem sprawdzenia, czy wymagają specjalnego trybu nauki, ani później, celem sprawdzenia, czy uczyniły postępy umożliwiające im dołączenie do głównej siedziby szkoły. Uznał **naruszenie art. 14** (zakaz dyskryminacji) Konwencji **w związku z art. 2** (Prawo do edukacji) **Protokołu Nr 1** odnośnie zarówno procedury przyjęcia oraz umieszczenia dzieci w specjalnej klasie. Trybunał również stwierdził, że doszło do **naruszenia art. 13** (prawo do skutecznego środka odwoławczego) Konwencji, uznając, że grecki Rząd nie przewidział żadnego skutecznego środka odwoławczego, który skarżący mógłby zastosować w celu zabezpieczenia zadośćuczynienia za naruszenie art. 14 Konwencji w związku z art. 2 Protokołu Nr 1.

Oršuš i Inni przeciwko Chorwacji

16 marca 2010 roku (Wielka Izba)

Niniejsza sprawa dotyczyła piętnastu Chorwatów romskiego pochodzenia, którzy zarzucili, że stali się ofiarami dyskryminacji rasowej przez lata swojej szkolnej edukacji, byli przydzielani do klas tylko dla Romów, przez co doznali szkód na podłożu edukacyjnym, psychologicznym i emocjonalnym.

Pomimo, że niniejsza sprawa różniła się od *D.H. i Inni przeciwko Republice Czeskiej* (zob. powyżej) w tym zakresie, że automatycznie umieszczanie romskich uczniów w oddzielnych klasach nie wynikało z generalnej polityki obu szkół, ponieważ z problemem w zakresie dostarczania odpowiedniej edukacji romskim dzieciom mierzyło się wiele europejskich państw. W niniejszej sprawie Trybunał zaobserwował, że w tych szkołach tylko dzieci romskie były umieszczane w specjalnych klasach. Rząd chorwacki uargumentował decyzję władz szkoły brakiem dobrej znajomości języka chorwackiego wśród romskich uczniów; jednakże testy, na podstawie których dzieci zostały umieszczone w tych klasach nie koncentrowały się szczególnie na umiejętnościach językowych, a wdrożony wobec dzieci program edukacji nie skupiał się na problemach językowych, natomiast postępy dzieci nie były konkretnie monitorowane. Umieszczenie skarżących w klasach przeznaczonych wyłącznie dla Romów było w związku z tym niesprawiedliwe i stanowiło naruszenie **art. 14** (zakaz dyskryminacji) Konwencji **w związku z art. 2** (prawo do edukacji) **Protokołu Nr 1**.

Horváth és Vadászi przeciwko Węgrom

9 listopada 2010 roku (decyzja o niedopuszczalności)

Obaj skarżący mieli romskie korzenie. W wyniku zakwalifikowania ich przez panel ekspercki jako osoby o lekkim zaburzeniu intelektualnym, co następnie zostało potwierdzone drugim badaniem w 2000 roku, zostali umieszczeni w klasach specjalnych lokalnej szkoły, do której uczęszczali w latach 1994 - 2002. Przed Trybunałem zaskarżyli, że umieszczenie ich w specjalnych klasach stanowiło środek o charakterze dyskryminacyjnym zastosowany ze względu na ich romskie pochodzenie.

Trybunał uznał skargę za **niedopuszczalną** z poniższych względów: skarżący nie skorzystali na Węgrzech z cywilnego środka ochrony prawnej przysługującego na mocy Ustawy o edukacji publicznej, w związku z czym nie wyczerpali krajowej drogi odwoławczej, co stanowi jedno z kryteriów dopuszczalności w świetle art. 35 Konwencji; inna część ich skargi nie spełniała zasady sześciu miesięcy na mocy art. 35 ust. 1 (dopuszczalności kryteriów) Konwencji; część skargi odnośnie zarzutu na umotywowane rasowo odosobnienie lub dyskryminację również orzeczono za niedopuszczalne ze względu na niewyczerpanie krajowych środków ochrony prawnej.

Sampanis i Inni przeciwko Grecji

11 grudnia 2012 roku

Sprawa dotyczyła zapewnienia edukacji dzieciom romskich w Szkole Podstawowej nr 12 w Aspropyrgos. Skarżącymi było 140 obywateli greckich z 38 rodzin, wszystkie pochodzenia romskiego, które w omawianym czasie mieszkały w okręgu mieszkalnym Psari niedaleko Aspropyrgos. 98 skarżących było dziećmi w wieku od pięciu i pół do 15, natomiast 42 skarżących to ich rodzice lub opiekunowie. Niektórzy z nich byli skarżącymi w sprawie *Sampanis i Inni przeciwko Grecji* (zob. powyżej).

Trybunał przyjął, że doszło do **naruszenia art. 14** Konwencji (prawo do życia) **w związku z art. 2 Protokołu nr 1** (prawo do edukacji). Zauważył w szczególności brak istotnej zmiany od wyroku *Sampanis i Inni przeciwko Grecji* wyrok z dnia 5 czerwca 2008 roku (zob. powyżej), Trybunał stwierdził, że Grecja nie wzięła pod uwagę konkretnych potrzeb romskich dzieci Psar, które były członkami pokrzywdzonej grupy, że działania w latach 2008 - 2010. w Szkole Podstawowej nr 12 w Aspropyrgos, do której uczęszczały wyłącznie romskie dzieci, stanowiło dyskryminację skarżących.

Na mocy **art. 46** (moc obowiązująca oraz wykonanie wyroków) Konwencji, Trybunał polecił, aby skarżący będący w wieku szkolnym zapisali się do innej szkoły państwowej, natomiast ci, którzy osiągnęli wiek pełnoletniości zgłosili się do „szkoły drugiej szansy” lub instytucji edukacji dla dorosłych powołanych przez Ministerstwo Edukacji na mocy Programu nauki życia.

Horváth i Kiss przeciwko Węgrom

29 stycznia 2013 roku

Sprawa dotyczyła skargi dwóch młodych mężczyzn pochodzenia romskiego, że ich umieszczenie w szkołach dla osób z upośledzeniem umysłowym wynikało z nieporozumienia i doprowadziło do dyskryminacji.

Trybunał przyjął, że doszło do **naruszenia art. 14** Konwencji (prawo do życia) **w związku z art. 2 Protokołu nr 1** (prawo do edukacji). Podkreślił w szczególności, że na Węgrzech istnieje długa tradycja umieszczania dzieci romskich w „specjalnych” szkołach. Trybunał stwierdził, że organizacja edukacji skarżących wskazywała na to, iż władze nie wzięły pod uwagę ich potrzeb jako członków nieuprzywilejowanej grupy społecznej. W rezultacie skarżący byli odizolowani, a poziom ich edukacji utrudniał zintegrowanie się ze społeczeństwem.

Lavida i Inni przeciwko Grecji

28 maja 2013 roku

Sprawa dotyczyła edukacji romskiego dziecka, któremu zezwolono na uczęszczanie wyłącznie do szkoły podstawowej, w której znajdowali się wyłącznie romscy uczniowie.

Trybunał przyjął, że doszło do **naruszenia art. 14** Konwencji (zakaz dyskryminacji) **w związku z art. 2 Protokołu nr 1** (prawo do edukacji), uznając że trwały charakter tego typu sytuacji oraz odmowa państwa do podjęcia środków anty – segregacyjnych stanowi dyskryminację i naruszenie prawa do edukacji.

X i inni przeciwko Albanii (nr 73548/17 i nr 45521/19)

31 maja 2022 r.

Skarżący, obywatele albańscy pochodzenia romskiego i egipskiego tworzący różne gospodarstwa domowe, skarżyli się na dyskryminację i segregację w edukacji ich dzieci ze względu na nadreprezentację uczniów egipskich i romskich w szkole podstawowej „Naim Frashëri” w Korça, do której uczęszczały ich dzieci. Podnieśli, że złożyli skargę do władz w związku z tą sytuacją, a następnie Komisarz ds. Ochrony przed Dyskryminacją nakazał Ministerstwu Edukacji i Sportu podjęcie „natychmiastowych środków w celu poprawy sytuacji i zmiany proporcji” między Romami/Egipcjanami a innymi uczniami uczęszczającymi do szkoły”. Skarżący twierdzili, że sytuacja nie została rozwiązana.

Trybunał uznał, że w niniejszej sprawie **doszło do naruszenia art. 1** (ogólny zakaz dyskryminacji) **Protokołu nr 12** do Konwencji, stwierdzając, że państwo nie wdrożyło środków desegregacyjnych. Komisja przypominała w szczególności, że stwierdziła już

naruszenie zakazu dyskryminacji w podobnym kontekście w sprawie Lavida i inni przeciwko Grecji (zob. powyżej). Stwierdził, że również w tym przypadku opóźnienia i niewdrożenie odpowiednich środków desegregujących nie mogły być uznane za mające obiektywne i racjonalne uzasadnienie. Zgodnie z art. 46 (moc wiążąca i wykonanie wyroków) Konwencji, Trybunał zauważył ponadto, że Albania musiała podjąć środki w celu położenia kresu dyskryminacji Romów i egipskich uczniów szkoły „Naim Frashëri”, zgodnie z decyzją Komisarza.

Elmazova i inni przeciwko Macedonii Północnej

13 grudnia 2022 r.

Sprawa ta dotyczyła domniemanej segregacji między uczniami pochodzenia romskiego i macedońskiego, którzy byli umieszczani głównie w różnych szkołach w miastach Bitola, które należały do tego samego obszaru, oraz rzekomo w różnych klasach w Shtip. Skarżący, uczniowie i ich rodzice, skarżyli się na segregację bez żadnego obiektywnego i racjonalnego uzasadnienia.

Trybunał orzekł, że w przedmiotowej sprawie **doszło do naruszenia Artykułu 14** (zakaz dyskryminacji) Konwencji **w związku z Artykułem 2** (prawo do nauki) Protokołu nr 1 do Konwencji, stwierdzając, że nawet jeśli państwo nie miało zamiaru dyskryminacji, sytuacja de facto - uczniowie szkół podstawowych pochodzenia romskiego zostali przydzieleni do innych szkół i klas niż etniczni Macedończycy - nie miała obiektywnego uzasadnienia, a zatem stanowiła segregację edukacyjną. Trybunał uznał ponadto, że należy podjąć środki w celu zapewnienia zakończenia segregacji uczniów romskich w szkołach w tej sprawie na podstawie art. 46 (moc wiążąca i wykonanie wyroków) Konwencji. Powtórzył w tym względzie znaczenie społeczeństwa wolnego od segregacji rasowej i że edukacja integracyjna była najwłaściwszym sposobem zagwarantowania podstawowych zasad powszechności i niedyskryminacji w korzystaniu z prawa do nauki.

Szolcsán przeciwko Węgrom

30 marca 2023 r.

Sprawa dotyczyła edukacji skarżącego w szkole podstawowej, do której uczęszczały prawie wyłącznie dzieci romskie. Jego wniosek o przeniesienie do innej szkoły w sąsiednim mieście został odrzucony, ponieważ nie mieszkał w rejonie szkoły. Twierdził jednak, że około jedna czwarta uczniów tej szkoły mieszkała w tym samym mieście co on, które znajdowało się w niewielkiej odległości, ponieważ było oddalone o pięć minut jazdy środkami transportu publicznego. Twierdził, że program nauczania w szkole, do której uczęszczał, był ubogi i że został pozbawiony odpowiedniej edukacji.

Trybunał uznał, że **doszło do naruszenia Artykułu 14** (zakaz dyskryminacji) Konwencji **w związku z Artykułem 2** (prawo do nauki) **Protokołu nr 1** do Konwencji. Stwierdził, że fakt, iż do szkoły skarżącej uczęszczały prawie wyłącznie dzieci romskie, stanowił segregację i powtórzył, że edukacja dzieci romskich w segregowanych klasach lub szkołach bez podjęcia odpowiednich środków w celu skorygowania nierówności była niezgodna z obowiązkiem państwa do niedyskryminowania ze względu na rasę lub pochodzenie etniczne. W niniejszej sprawie Trybunał orzekł na podstawie art. 46 (moc wiążąca i wdrażanie) Konwencji, że państwo węgierskie musiało przyjąć środki nie tylko w celu zakończenia segregacji uczniów romskich w tej konkretnej szkole, ale także w celu zapewnienia rozwoju polityki mającej na celu położenie kresu segregacji w edukacji, zgodnie z zaleceniami Piątego Raportu o Węgrzech [Europejskiej Komisji przeciwko Rasizmowi i Nietolerancji \(ECRI\)](#).

Zob. również ostatnie:

Kósa przeciwko Węgrom

21 listopada 2017 roku (decyzja o dopuszczalności)

Prawo do wolnych wyborów (art. 3 Protokołu Nr 1)

Zakaz kandydowania Romów w wyborach

Sejdić i Finci przeciwko Bośni i Hercegowinie

22 grudnia 2009 roku (Wielka Izba)

Skarżący – pierwszy pochodzenia romskiego, drugi zaś żydowskiego – zarzucili, że prawo bośniackie uniemożliwiało im startowanie w wyborach prezydenckich oraz parlamentarnych, ze względu na ich pochodzenie etniczne.

Trybunał stwierdził, że doszło do **naruszenia art. 14** (zakaz dyskryminacji) Konwencji **razem z art. 3** (prawo do wolnych wyborów) **Protokołu Nr 1** oraz **naruszenie art. 1** (ogólny zakaz dyskryminacji) **Protokołu Nr 12** do Konwencji. Trybunał przyjął za dyskryminujące przepisy konstytucyjne, wprowadzone układem pokojowym z Dayton¹⁰, zgodnie z którymi tylko osoby deklarujące przynależność bośniacką, chorwacką lub serbską kwalifikowały się do kandydowania w wyborach do trójstronnej prezydencji państwa i drugiej izby parlamentu.

Prawo do poruszania się (art. 2 Protokołu Nr 4)

Balta przeciwko Francji

16 stycznia 2018 roku (decyzja o dopuszczalności)

Sprawa dotyczyła decyzji Prefekta rejonu Seine-Saint-Denis, który wystosował oficjalne wezwanie do skarżącego i innych członków taboru nielegalnie parkującego w ślepej uliczce niedaleko drogi publicznej w magistracie La Courneuve do opuszczenia tego miejsca. Skarżący sformułował zarzut dotyczący przepisów o wysiedlaniu Wędrowców.

Trybunał uznał skargę za **niedopuszczalną**. Powtórzył w szczególności, że art. 2 (wolność poruszania się) Protokołu nr 4 ma zastosowanie jedynie wobec przebywających legalnie na terenie danego państwa oraz stwierdził, że skarżący nie przedstawił żadnych dowodów na to, że był uprawniony do przebywania we Francji ponad ustawowo przysługujący trzymiesięczny okres. Doszedł do wniosku, że skarżący nie może powoływać się na wolność poruszania się gwarantowaną art. 2 Protokołu Nr 4, w związku z czym art. 14 (zakaz dyskryminacji) nie ma zastosowania, ponieważ może być stosowany tylko w związku z innym artykułem Konwencji.

Memedova i inni przeciwko Macedonii Północnej

24 października 2023 r.

Sprawa dotyczyła incydentów na granicy w 2014 r., kiedy to pięciu skarżącym, wszyscy pochodzenia romskiego, nie pozwolono opuścić kraju. Incydenty miały miejsce w związku ze środkami podjętymi przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w celu wzmocnienia kontroli granicznej obywateli opuszczających Macedonię Północną, którzy byli potencjalnymi osobami ubiegającymi się o azyl w Unii Europejskiej. Skarżący zarzucili, że ich prawo do opuszczenia kraju zostało naruszone i że zostali wyróżnieni przez funkcjonariuszy straży granicznej ze względu na ich romskie pochodzenie etniczne.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia Artykułu 2** (swoboda przemieszczania się) **Protokołu nr 4** do Konwencji **w związku z Artykułem 14** (zakaz dyskryminacji) Konwencji w odniesieniu do czterech skarżących. Stwierdził w szczególności, że ani rząd Macedonii Północnej, ani sądy krajowe nie przedstawiły obiektywnego i rozsądnego uzasadnienia dla odmiennego traktowania, któremu zostali poddani na granicy, i doszedł do wniosku, że byli dyskryminowani ze względu na swoje romskie pochodzenie, gdy uniemożliwiono im przekroczenie granicy państwowej. W odniesieniu do piątego skarżącego Trybunał zauważył, że nic nie wskazywało na to, że władze krajowe

¹⁰ W dniu 14 grudnia 1995 roku weszła w życie Ogólna umowa ramowa na rzecz pokoju w Bośni i Hercegowinie, ("Układ pokojowy z Dayton"), która położyła kres wojnie w Bośni i Hercegowinie w latach 1992-95.

uniemożliwiły mu opuszczenie kraju, w związku z czym uznał jego skargi za niedopuszczalne jako w sposób oczywisty nieuzasadniona.

Zbiorowe wydalenia cudzoziemców (art. 4 Protokołu Nr 4)

Čonka przeciwko Belgii

5 lutego 2002 roku

Skarżący, obywatele Słowacji romskiego pochodzenia, twierdzili, że zbiegli ze Słowacji, gdzie doświadczali napaści na tle rasistowskim, a policja stale odmawiała interwencji. Zostali zatrzymani z zamiarem ich wydalenia po tym, jak zostali wezwani do uzupełniania swoich wniosków o azyl. Skarżący sformułowali zarzut w szczególności na okoliczności swojego zatrzymania i wydalenia na Słowację.

Trybunał stwierdził, że doszło do **naruszenia art. 4** (zakaz zbiorowego wydalenia cudzoziemców) **Protokołu Nr 4** do Konwencji, zauważając w szczególności, że procedury wydalenia nie przewidywały wystarczających gwarancji wskazujących, że osobiste okoliczności każdej osoby, których one dotyczą, zostały autentycznie i indywidualnie rozpatrzone. Zdaniem Trybunału procedura w niniejszej sprawie nie była nastawiona na wyeliminowanie wszystkich wątpliwości, jakoby wydalenie mogło mieć charakter zbiorowy, która wątpliwość wywołana była kilkoma czynnikami: władze polityczne uprzednio udzieliły upoważnienia odpowiednim organom do implementacji operacji tego rodzaju; wymagano, aby wszyscy cudzoziemcy, których procedura dotyczy, pojawiali się na posterunku policji w tym samym czasie; nakazy dotyczące opuszczenia terytorium oraz ich zatrzymania były sformułowane w ten sam sposób; kontakt cudzoziemców z adwokatem był bardzo utrudniony; procedura azylu nie była do końca opracowana.

W tej sprawie Trybunał również stwierdził naruszenie **art. 5 ust. 1** (prawo do wolności i bezpieczeństwa) i **ust. 4** (prawo do postępowania o legalności zatrzymania lub aresztowania) Konwencji, **naruszenie art. 13** (prawo do skutecznego środka odwoławczego) Konwencji **w związku z art. 4 Protokołu Nr 4**. Następnie stwierdził, że doszło **do naruszenia art. 5 ust. 2** (prawo do informacji o przyczynach aresztowania) i **do naruszenia art. 13** (prawo do skutecznego środka odwoławczego) **w związku z art. 3** (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) Konwencji.

Teksty i dokumenty

Zob. w szczególności:

- [strona](#) Rady Europy o Romach i Wędrowcach
 - [Podręcznik europejskiego prawa antydyskryminacyjnego](#), Agencja Unii Europejskiej ds. Praw Podstawowych / Rada Europy, 2018 roku
-

Media Kontakt:

Tel.: +33 (0)3 90 21 42 08